

144. Torstaina 14 päivänä joulukuuta 1989

kello 19.25

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ensimmäinen käsittely:

1) Ehdotukset laeiksi kaupparekisterilain muuttamisesta ja toiminimilain 7 ja 12 §:n muuttamisesta 4749

Hallituksen esitys n:o 210
Lakivaliokunnan mietintö n:o 16

2) Ehdotukset laeiksi indeksiehdon käytöstä vuosia 1990 ja 1991 koskevis-
sa työ-, virka- ja toimiehtosopimuksis-
sa sekä työtuomioistuimesta annetun
lain 1 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 240
Lakialoite n:o 111
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o
94

3) Ehdotukset laiksi yksityisestä ter-
veydenhuollosta ja laeiksi eräiden sii-
hen liittyvien lakien muuttamisesta ... 4768

Hallituksen esitys n:o 46
Talousvaliokunnan mietintö n:o 15

—————
Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies
Hetemäki-Olander.

—————
Nimenhuudon asemesta merkitään läsnä
oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edel-
liseen täysistuntoon.

Täysistunnon kuluessa ilmoittautuvat
edustajat Rauramo, Paasio, Pystynen ja Viï-
nanen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laeiksi kaupparekisterilain
muuttamisesta ja toiminimilain 7 ja 12 §:n
muuttamisesta

Siv.

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 210
Lakivaliokunnan mietintö n:o 16

Ensimmäinen varapuhemies: Kä-
sittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö
n:o 16.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely ju-
listetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suu-
reen valiokuntaan.

2) Ehdotukset laeiksi indeksiehdon käytöstä
vuosia 1990 ja 1991 koskevis-
sa työ-, virka- ja toimiehtosopimuksissa sekä työtuomiois-
tuimesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 240
Lakialoite n:o 111
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 94

Ensimmäinen varapuhemies: Kä-
sittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan
mietintö n:o 94.

Keskustelu:

Valtiovarainministeri Liikanen: Arvoi-
sa puhemies! Haluan lyhyesti vain selvittää
syyt näihin kahteen muutokseen, joita halli-

tus on esittänyt valtiovarainvaliokunnalle ja jotka nyt on saatettu mietintöön. Ne on tehty sen takia, että työmarkkinajärjestöt, ennen kaikkea palkansaajajärjestöt, vetosivat hallitukseen, että laista poistettaisiin kysymys indeksiehtosakosta ja lisäksi lakiin saatettaisiin sellainen muotoilu, joka mahdollistaa niiden liittojen liittymisen keskitettyyn ratkaisuun, joiden ensi vuoden korotukset on jo sovittu tarkkaan marka- ja prosenttimääräisinä. Nämä muutokset on valtakunnansovittelija Kallion kanssa käytyjen keskustelujen jälkeen tähän lakiesitykseen nyt saatettu, ja tämä on nyt siinä muodossa, että ammatilliset keskusjärjestöt ovat pitäneet tätä hyväksyttävänä. Työnantajapuolella tätä kohtaan on ollut jonkin verran kritiikkiä.

Tämän lain pikainen käsittely on tarpeen, jotta järjestöt voivat normaalissa aikataulussa käsitellä sopimuksensa. Mikäli tähän liittyy kysymyksiä, olen valmis niihin vastaamaan.

Ed. Rauramo merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Tennilä: Rouva puhemies! Hallitus on vapauttanut säännöstelystä pääomaliiikkeet, rahapolitiikan, hintasäännöstely on lopetettu ja vuokrasäännöstely aiotaan lopettaa. Yhtäällä on siis tällaisista vapauttamista, mutta on yksi sektori, jossa vapauttamisen sijasta kiristetään sääntelyä, ja tämä kiristytävä sääntely koskee palkkoja. Onko olemassa jokin ristiriita tässä? Yhtäällä vapautetaan ja toisaalla kiristetään. Muodollisesti, näennäisesti, ristiriita on olemassa, mutta sisällöllisesti ei. Kyse on ihan samasta yhä oikeistosaivytteisemmästä politiikasta, jossa lähtökohtana on turvata ennen muuta nimenomaisesti suuryhtiöiden edut. Joskus puhuttiin kansainvälisestä kilpailukyvyistä lähtökohtana. Nyt puhutaan muilla iskusanoilla, mutta idea on tämä, ja ote on yhä kovempi tässä linjassa kuljettaessa.

Kun eivät vetoamukset enää auta ammatihdistysliikkeen suuntaan, Holkerin — Liikasen hallitus siirtyy kiristystoimiin, diktatorisiin toimiin suorastaan. Tällaisesta kiristyksestä normaalielämässä saattaa joutua vastuuseen, mutta politiikassa Suomessa ilmeisesti mistään ei joudu kukaan minkään näköiseen vastuuseen. Kiristämisestä joka

tapauksessa kysymys on niin tässä esityksessä kuin myös kansaneläkemaksua koskevassa ehdotuksessa, aivan selvästä ja silkasta kiristyksestä, häikäilemättömästä kiristyksestä kaiken lisäksi. Tällä kiristämisellä halutaan panna ay-liike pakkotilanteen eteen ja viime kädessä nimenomaisesti polvilleen. Oteet ovat raakoja, kuten hallituksen esitys sakosta osoitti.

Meillä on semmoista tietoa, että joskus aiemmin mietittiin vieläkin kovempia toimia eli että saatetaan suorastaan juridiseen edesvastuuseen ne ammattiliittojohtajat, jotka edes uskaltavat muuta esittää, mutta siitä ehdotuksesta sitten tultiin sakkoihin, koska se olisi varmasti ollut jo niin kova shokki, että se olisi saanut vielä isomman hälyn ja vastarinnan aikaan. Onneksi tapahtui ainakin se, että jonkin verran tuli ammattiliittojen vastarintaa, ja Holkerin — Liikasen diktatuuriporukka joutui jonkin verran perääntymään tässä asiassa eli vetämään sakot pois. Onhan sekin tietysti jotain.

Mutta mikä on tämä mietintö nyt esitetyssä muodossa? Miksi sitä pitää nimittää? Kyllä se edelleenkin on pakkolaki aivan selvästi ja varauksetta. Ministeri Liikanen puhui siitä, että ehdotusta on arvosteltu työnantajapuolella liian lieväksi. Ehkäpä ne eivät siellä ole ymmärtäneet, mitä tähän on jäänyt. Minustakin tämä lakiehdotuksen 2 §, sen toinen momentti kirjoitetussa muodossa vaikutti ensin yhtä hämärältä kuin Eliotin moderni runo englanniksi luettuna. Siitä on vaikea saada ensin selvää, mutta kyllä se siitä hissukseen avautuu; kyse on pakkolaista. Indeksisuojan saavat vain ne liitot, jotka tulevat pysyttäytymään Kallion sopimusesityksen puitteissa. Vanhoista sopimuksista suojan piiriin pääsevät vain ne, jotka suosituvat muuttamaan sopimustaan niin, että se vastaa Kallion esitystä. Kyllä minä uskon, ministeri Liikanen, että kapitalistit ovat tämän huomanneet. Mutta tietysti ruokahalu kasvaa syödessä, eli mielelläänhän ne sakotaisivat vielä liittoja. Ehkä panisivat jo vankilaan niitä, jotka eivät nyt heti ensimmäisessä vaiheessa ole sanomassa joo, joo, kun Eteläranta jotain vaatii ja kun hallitus sen juoksupoikana sitä vaatimusta eteenpäin kiihdyttää.

Siis pakkolaista tässä on edelleenkin kysymys, ja me emme missään nimessä voi tällaisesta pakotusta hyväksyä. Olemme

päinvastoin demokratian laajentamisen kannalla kaikessa. (Ed. Holvitie: Kaikissa maisa?) Tämä on erittäin raakaa ammattiyhdistysliikkeen sopimusvapauteen puuttumista, erittäin raakaa. En muista tästä talosta kuin noin kymmenen vuoden takaisen tapauksen, jolloin palkankorotukset kiellettiin lailla. Se oli jotakin samaa. Tässä on saman tyyppinen raaka ote nyt käytössä.

Hallituksen linjaan tämä kyllä liittyy, ei siinä mitään sinänsä suuresti ihmeteltävää ole. Mutta miten ammattiyhdistysliikkeen korkeat johtajat ovat voineet mennä tämän sopimusesityksen hyväksymään? Miten he ovat olleet sitten vielä hyväksymässä tämmöistä kiristyslakiakin? Se minua hämmästyttää. Nyt on epätietoisuutta siitä, mikä on ollut Viinasen, Kantolan, Reinin ja kumppaneiden kanta, kun tätä kiristyslakia suunniteltiin.

Glasnostin aikaa kun eletään, niin odotan, että ministeri Liikanen kertoo, oliko ammattiyhdistysliike, sen korkein johto, tietoinen, mitä hallitus suunnittelee, vai tekeytyvätkö he nyt tietämättömiksi, kun ovat huomanneet, että ammattiliitot eivät keskusjärjestöjen linjoilla olekaan, vaan tätä raainta kiristystä vastaan kuitenkin esiintyvät. Minulla on se varma käsitys, että kun ammattiyhdistysliike tätä alituisen perääntymisen ja alistumisen tietä jatkaa, se ajautuu tässä maassa täydelliseen kriisiin, ja se on työväenliikkeen kannalta hirvittävän vakava kysymys.

Nyt on ammattiyhdistysliikkeen jäsenten luottamus menossa ay-liikkeeseen, ja seuraavaksi ay-liike menettää sitten jäsenensä. Jotakin tarttee tehdä, ja me olemme sitä mieltä, että se, mitä pitää tehdä, on jäsenvaltaisuuden palauttaminen ammattiliittoihin. Ammattiliittojen jäsenten on voitava päättää, mitä hyväksytään ja mitä ei. Päättämisen täytyy voida tapahtua vapaassa ilmapiirissä. Nyt tässä ei semmoista tilannetta ole, vaan jäsenkäsittely, mikäli sitä suoritetaan ja missä laajuudessa suoritettaneenkaan, tapahtuu selvän kiristämisen ja uhkan ilmapiirissä. Vapaasta kannanmuodostuksesta ay-liikkeessä ei nyt ole enää kysymys.

Olen syvästi pahoillani ja toisaalta erittäin huolestunut siitä, että tällainen demokratian rappio Suomessa voimistuu. Näin käy ensinnäkin siten, että hallitus lyö eduskunnan tosiasioitten eteen, ja toiseksi siten, että ammattiyhdistysliikkeen johtajat lyövät jäse-

nensä tosiasioitten eteen. Me emme tähän linjaan voi alistua. Tulemme loppuun saakka tappelemaan tätä kiristyslinjaa vastaan.

Valtiovarainministeri Liikanen: Arvoisa puhemies! Ehkä on paikallaan, että hie- man laajemmin tätä asiaa selvittäisin. (Ed. Laine: Olisi ollut jo aiemmin paikallaan!) — Kyllä olisi. Valitettavasti eilen olin joukossa muita tilaisuuksia, jotka eivät olleet myöskään salaisia vaan julkisia, että voitte tarkistaa. (Ed. Tennilä: Joku kauppakamarin tilaisuus!) — No, jos pyrkisin osaltani pitämään keskustelun asiallisena.

Mitä tulee sopimusoikeuteen, niin se, että ed. Tennilä väittää, että hallitus rajoittaa ammattijärjestöjen sopimusoikeutta, ei pidä paikkaansa. Ammattiliitot ovat vapaita tekemään työnantajansa kanssa sellaisia sopimuksia kuin haluavat. Toinen asia on sitten se, että indeksiehto on meillä lailla kielletty jo Liinamaa I:n sopimuksista lähtien. Tuolloin Suomi oli ajautunut erittäin pahaan hinta- ja palkkakierteeseen. Se haluttiin katkaista ja haluttiin purkaa laaja indeksisidon- naisuuksien järjestelmä. Tietysti on totta, että SKP:n tuolloinen oppositio vastusti noita toimenpiteitä silloinkin. Jälkikäteen on osoittautunut, että ne ratkaisut, mitä Liinamaa I:n ja II:n aikana tehtiin, mahdollistivat asteittain Suomen talouden tervehtymisen ja paremman työllisyystilanteen.

Siiis korostan edelleen: Järjestöt voivat tehdä niitä sopimuksia, mitä ne haluavat. Kysymys on vain siitä, että indeksiehto, joka meillä on kielletty, voidaan sallia vain sellaisiin sopimuksiin, jotka noudattavat tulopoliittisen kokonaisratkaisun linjaa, eikä tässä ole mitään muutosta aikaisempaan.

Toinen seikka, jota ed. Tennilä väitti, on se, että koko tulopoliittinen kokonaisratkaisu merkitsi suuryhtiöiden voittojen kasvua. Tuon käsityksen täytyy perustua laskuvirheeseen. Jos meidän kansantuotteemme kasvaa ensi vuonna parhaassa tapauksessa 2,5 prosenttia, todennäköisesti sen alle ja tulopoliittinen kokonaisratkaisu kasvattaa palkansaa- jien ostovoimaa 3 prosenttia, yhtälö kertoo, että silloin täytyy voittojen pudota, ja ennustan, että voittojen taso tulee selvästi laske- maan ensi vuonna ja vielä enemmän seura- vana vuonna. Meidän on turha tästä nyt kiistellä, koska me voimme jälkikäteen tämän asian todeta. Ennustan, että Suomen

taloudessa on paljon sellaisia vaikeuksia, jotka vievät yritysten kannattavuustasoa alaspäin, ja yksi ongelma on myös se, että kun palkansaajien ostovoima kasvaa voimakkaasti, sen täytyy jostakin olla poissa, jos kansantuote kasvaa hitaammin, ja tässä tapauksessa yritysten voitot tulevat putomaan.

Mitä tulee vanhoihin sopimuksiin, niin ed. Tennilä ei nyt ilmeisesti referoinut ihan oikein valtiovarainvaliokunnan mietintöä, koska siinä nimenomaan todettiin, että ne sopimukset, jotka on tehty siten, että on yksilöity prosentti- ja markkakorotukset ensi vuonna, voivat tulla tämän piiriin, mikäli avoinna olevilta osiltaan noudatetaan Kallion ratkaisua. Tämä tarkoittaa sitä, että monet sellaiset liitot, jotka ovat tehneet sopimuksia, joissa on määräyksiä vuodelle 1990, myös voivat tähän ratkaisuun liittyä. Tämän takia on tämä lisäys tehty. Joka työmarkkinapolitiikkaa tuntee, voi useita esimerkkejä luetella tuosta asiasta.

Kun ed. Tennilä sanoi, että tämä merkitsee sitä, että palkankorotukset kielletään lailla, niin se ei pidä paikkaansa, koska palkkoja järjestöt voivat korottaa sen mukaan, mitä keskenään sopivat. Kysymys on kuitenkin siitä, että indeksiehtoa ei voida sisällyttää sellaisiin palkkaratkaisuihin, jotka ovat erittäin inflatorisia, koska ne ajavat Suomen talouden täydelliseen perikatoon. Sellainen inflaatiokierre, jossa Suomen kustannustaso nousee ratkaisevasti nopeammin kuin kilpailijamaissa, vie suomalaiselta työmieheltä työn ja leivän. Sellaisessa politiikassa kukaan, joka kantaa vastuuta kansalaisten enemmistöstä, ei voi olla mukana. (Ed. P. Lahtinen: Vain palkatko siihen otetaan mukaan?) — Palaan tuohonkin! — Mitä tulee siihen, kuka tästä asiasta vastaa, niin siitä vastaan minä ministerinä, eikä siitä ole vastuussa kukaan ammattijärjestöjohtaja. (Ed. Tennilä: Tiesivätkö?)

Mitä tulee muutoksiin, jotka eilen on osoitettu eduskunnan valtiovarainvaliokunnalle, ne on tehty sen jälkeen, kun palkansaajajärjestöjen kanssa on käyty keskusteluja ja näiden toivomuksia on haluttu noudattaa. Mitä tulee järjestöjen tietoon, olen useissa yhteyksissä ilmoittanut, että indeksiehtolakia tullaan terävöittämään sen takia, että nykyisessä lainsäädännössä valtiovarainministeriö on erittäin hankalassa asemassa, koska sen

alaisuuteen kuuluu indeksiehtolain kieltäminen ja sen valvonta. Mitään järjestelmää ei ole, enkä halua, että poliittinen taho tähän asiaan sotkeutuu. Nyt valvonta järjestettäisiin siten, että indeksiehtolautakuntaan tulee erillinen työehtosopimusasiain jaosto, jossa työmarkkinajärjestöt keskenään katsovat nämä asiat läpi ja pyrkivät keskinäistä luottamusta ja ehkä sopimusmoraaliakin lisäämään.

Mitä tulee ay-liikkeen perääntymistiehen, niin täällä jo viime viikolla paheksuttiin voimakkaasti sitä, kun sanoin, että mielelläni kuulisin — ei meidän tarvitse ottaa mallia mistään muualta — missä maassa ammattiyhdistysliike on päässyt paremman reaaliensiodien kasvun kauteen 1980-luvulla kuin Suomessa. (Ed. Zyskiewicz: Puolassa ja Tshekkoslovakiassa!) Mitkä ovat ne maat, ja mistä me voisimme ottaa mallia? Me voimme monessa suhteessa arvostella suomalaisia palkansaajajärjestöjä. Olen itse tavannut viime aikoina lukuisia ammattiyhdistysjohtajia idästä ja lännestä, jotka katsovat, että juuri Suomessa ammattijärjestöjen asema on poikkeuksellisen vahva ja se, että ne ovat olleet toimintakykyisiä, on merkinnyt palkansaajan ostovoiman kasvua, siis 30 prosenttia kymmenen vuoden aikana, ja merkinnyt myös sitä, että Suomen talous on voinut kasvaa nopeammin kymmenen vuoden aikana kuin missään muussa maassa Euroopassa.

Se on merkinnyt myös sitä, että meillä työllisyys on parantunut ennakoitua nopeammin. Tänä päivänä työttömyysluvut ovat alempana kuin koskaan ed. Tennilän eduskuntakauden aikana aikaisemmin. Ehkä vuonna 1975 oli suurin piirtein samanlainen tilanne. (Ed. Pekkarinen: Mikä on syy siihen?) Palkansaajien kannalta ja ammattiyhdistysliikkeen kannalta tähän saakka ja toivoakseni myös tulevaisuudessa työllisyyden parantaminen on äärimmäisen keskeinen ja tärkeä asia.

Mitä tulee talouspolitiikan vaihtoehtoihin, niin meillä on kaksi perusvaihtoehtoa: joko asioihin yritetään vaikuttaa talouspolitiikan keinoin tai annetaan kaikki markkinoiden vietäväksi. Jälkimmäistä vaihtoehtoa kutsutaan myös thatcherismiksi. Jotta jälkimmäinen vaihtoehto voitaisiin välttää, on yhtenä vaihtoehtona rakennettava sellainen talouspoliittinen kokonaisuus, jossa tulopolitiikan ja finanssipolitiikan toimenpiteet koordinoi-

daan, ja tulopoliittinen ratkaisuesitys on pyrkimys toteuttaa tämä tarkoitus. Sitä, onnistuuko se, meistä kukaan ei tiedä. Sen voin kuitenkin sanoa, että tässä maassa sellaista talousasiantuntijaa, joka olettaisi, että jotenkin muuten kuin tulopolitiikan ja/tai finanssipoliitiikan koordinaatiolla näistä ongelmista selvittää, ei ainakaan vielä ole ollut.

Toinen vaihtoehto on sitten se, että jos tulopoliittinen rintama menee sekaisin, finanssipoliitikalle jää koko vastuu. Koko vastuu jää finanssipoliitikalle, jos halutaan politiikalla näistä asioista päättää. Sen takia hallitus on jo kertonut ja esittänyt sekä eduskunta jo päättänyt niistä finanssipoliitiikan kiristämistoimenpiteistä, jotka tuossakin tapauksessa ovat välttämättömiä.

Toinen vaihtoehto olisi ollut tietysti se, että olisi annettu syntyä liittokohtaisia kieroksia, mikä olisi vienyt korkeaan inflaatioon, ja jälkikäteen sitten olisi verotoimenpiteillä ryhdytty perimään pois syntyneitä ratkaisuja. Tuollaista menettelytapaa esimerkiksi Ruotsissa toteutettiin viime sopimuskauden jälkeen ja se johti tavattomaan ristiiriitaan ammattiyhdistysliikkeen ja hallituksen välillä. Minusta on paljon reilumpaa ja avoimempaa, että nämä vaihtoehdot tehdään selviksi etukäteen. Jos tämäkin vaihtoehto hylätään, niin jää kolmas vaihtoehto, että kaikki jätetään markkinoiden armoille. Pelkään pahoin, että ed. Tennilän linja ei sisällä muuta kuin tämän vaihtoehdon, että annetaan markkinoiden toimia. En pitäisi sitä ainakaan perinteisen käsityksen mukaan kovin vasemmistolaisena.

Ed. Paasio merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Laine (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ministeri Liikanen, te piditte asiattomana sitä, että välihuomautuksena kysyin, missä olitte tiistaina, jolloin hallituksen esitys eduskunnalle esiteltiin. Te selititte vain sen, että eilen olitte julkisissa tehtävissä. Sen tiedän, mutta minä olen kysynyt eilen täällä, miksi ministeri Liikanen ei ollut esittelemässä hallituksen esitystä, kertomassa, perustelemassa, koska esitys täällä aiottiin ikään kuin villaisella saattaa eduskunnan tietoon.

Te, ministeri Liikanen, sanoitte äsken, että ei valiokunnan käsittelyn jälkeen mietinnön mukaisessa lakiesityksessä ole mitään muutosta aikaisempaan. Siinä on olennainen muutos. Tämä koskee pitkiä sopimuksia, kun taas aiemmat vastaavat hallituksen esitykset eivät ole koskeneet ns. pitkiä sopimuksia.

Lopuksi totean, että valtiovarainministeri Liikanen, niin kuin koko hallitus, on työntämässä vaihtotasevajeen syyn työläisten niskaan. Siitä tässä on kysymys. Se muuten on hallituksen esityksen perusteluista ja hallituksen ministerien puheenvuoroista selvästi luettavissa. Kun vaihtotasevaje ei ole työntekijöiden ja palkansaajien syy, niin teidän politiikkanne tähtää siihen, että juuri palkansaajat ovat syyllisiä ja siksi heidät on pistettävä maksajiksi.

Edustajat Pystynen ja Viinanen merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Soininvaara (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tässä asiassa, joka periaatteelliselta kannalta on aika kimurantti, on oikeastaan kysymys samasta seikasta kuin siinä, että välillä puhuttiin siitä, että annettaisiin verohelpotus niille ammattijärjestöille, jotka ovat olleet kilttejä tulopoliitikassa, ja tosiaan ajateltiin sitä, että indeksiehto koskisi vain matalan sopimuksen tehneitä ja muita sellaisia.

Tässä periaatteellinen ongelma koko kansantalouden tasolla on siinä, että kun sinänsä ihan oikein tulopoliitikasta tai työehtosopimuksista neuvotellaan kahden monopolin välillä, on työnantajamonopoli ja työntekijämonopoli, niin näiden välinen neuvottelu peliteoreettisesti aina johtaa huonoon ratkaisuun. Tiedetään, että samat lainalaisuudet, jotka koskevat näitä neuvotteluja, koskevat puunhintaneuvotteluja, kaikkia sellaisia, joissa kaksi monopolia neuvottelee keskenään. Niiden osapuolten ei kannata yksittäisinä tehdä kokonaisuuden kannalta järkevää ratkaisua.

Minusta tähän ongelmaan, josta kaikki teollisuusmaat tällä hetkellä kärsivät ja joka saa ne kaikki käyttäytymään tyhmästi, pitäisi löytää jokin kokonaisratkaisu eikä tällaisia jippokonsteja. Minulla ei ole sitä kokonais-

ratkaisua itse esitettävänä. Minusta kissa pitäisi nostaa pöydälle.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni ministerillä oli joitakin ristiriitaisuuksia puheenvuorossaan. Ensinnäkin hän sanoi, että ostovoima kasvaa. Ostovoima varmaankin kasvaa 4,5 prosenttia suunnitelmien mukaan kahden vuoden aikana. Ostovoiman kasvu rahoitetaan suurimmalta osalta valtion veronalennuksilla, eli valtio vastaa ostovoiman kasvusta. On oletettavissa, että reaaliensiot nousevat näiden kahden vuoden aikana vain prosentin vuodessa samaan aikaan, kun uskotaan työn tuottavuuden nousevan tehdasteollisuudessa 4 prosenttia ja koko kansantaloudessa vajaat 3 prosenttia.

Nyt kiinnitän arvoisan ministerin huomiot tähän epäsuhteeseen: reaali-palkat kasvavat vähemmän kuin työn tuottavuus. Silloinhan työn tuottavuuden lisäys jää yritysten käyttöön. Miten niissä olosuhteissa yritysten voitot jotenkin pienenisivät, kun ne saavat entistä suuremman osan tulonjaosta käyttöönsä työn tuottavuuden nousun muodossa, mutta työn tuottavuutta ei siis makseta palkansaajille?

Toinen kysymys ministerille on finanssi- ja tulopolitiikan suhde. Mihin unohtui rahapolitiikka näistä politiikoista vai onko se sellaista epäpolitiikkaa, että se ei ole lainkaan kiinnostuksen kohteena arvioitaessa maan kansantalouden kehitystä?

Ministerille toteaisin vain ammattiliittojen roolista, että on aika noloa, että hallitus tulee tänne ja keskustelee vasta sitten asianomaisten järjestöjen kanssa asioista, kun lakiesitykset on tuotu. Ehkä viisaampi tapa olisi hallituksen tulevaisuudessa keskustella ammattiliittojen kanssa ennakolta, niin ei tarvitsisi tällä tavalla tuoda eduskuntaan ehdotuksia, jotka ovat kelvottomia ja joita hallitus joutuu seuraavana päivänä eduskuntaan tuomisen jälkeen muuttamaan.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Liikanen on siinä oikeassa, että minustakaan hallitus ei rajoita ammattiyhdistysliikkeen sopimusoikeutta eikä myöskään kiellä lailla palkankorotuksia.

Kuitenkin mielestäni ministeri Liikanen joko epähuomiossa tai muuten vahingossa

jätti toteamatta sen hyvin tärkeän seikan, joka myös paljon sosialidemokraattisjohtoisissa ammattiliitoissa on herättänyt närää, että työnantajat tulkitsevat käsillä olevan lain 8 §:ää siten, että eivät jatka tehtyjä yliptikiä sopimuksia vanhalta pohjalta, vaan katsovat, että siltä pohjalta tehty sopimus on laiton. Ammattiliitot ovat minusta täysin hyväksyttävistä lähtökohdista tehneet yliptikiä sopimuksia, niin kuin on myös kansantaloudellisesti sekä teollisuus- ja tuotantoala-kohtaisesti järkevää sopia kahden kolmen vuoden ajaksi työ- ja palkkaehdoista.

Tätä 8 §:ää nyt edelleen täällä ei ehkä muuteta, mutta vetoaisin ministeriin, että tietyillä tulkinnoilla esimerkiksi valtakunnan-sovittelijan suuntaan voitaisiin löytää sen tyyppinen ratkaisu, että ne ammattiliitot, jotka nyt tuntevat ymmärrettävistä syistä nihkeää mieltä tätä esitystä kohtaan, voisivat olla tulopolitiittisessa kokonaisratkaisussa mukana. Ammattiliittojen kannalta on kysymys merkittävistä sopimuspoliittisista eduista, jotka he ovat aikanaan sopineet ja joita hallitus ei voi heiltä ottaa pois.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri syytti ed. Tennilää, että hän haluaa jättää kaikki markkinavoimien varaan. Juuri kyseilytunnilla ministeri Bärhund totesi, että hallitus ei ole voinut millään tavalla vaikuttaa asuntojen hintojen nousuun. Tiedämme aivan hyvin, että jos hallitus haluaisi, niin kyllä konstit löytyisi, millä asumisen hinnan nousua olisi voitu estää. Hallitus on omalla toiminnallaan aiheuttanut tämän inflatorisen kehityksen, omilla veroratkaisuillaan jo viime syksynä ja erityisesti nyt siinä tulo- ja varallisuusverolaissa, jota täällä tiistaina käsiteltiin. On aivan turha syyttää palkansaajia, että he vaativat palkankorotuksia, kun hallitus kiristää monien ihmisten verotusta. Aivan erityisesti on syytä muistaa liikevaihtoveron korotus. On nostettu nyt prosentilla liikevaihtoveroa, ja me tiedämme, minkälainen vaikutus sillä on hintoihin.

Ne, jotka ovat nyt erityisen ärsyyntyneitä, ovat juuri pienituloiset naiset. Sen ymmärtää kaikista niistä keskusteluista ja puhelinsoitoista ihmisten kanssa, joiden palkka on suurin piirtein se, minkä joku kaupunginjohdaja Ilaskivi saa kuukaudessa palkankorotusta. Näillä ihmisillä on todellisia toimeentulo-

vaikeuksia, ja hallitus ei omalla politiikallaan ole pyrkinyt sitä helpottamaan vaan yrittää kaikella tavalla kurittaa köyhää ja vähäväkistä kansaa. Hallituksen olisi syytä muuttaa reseptinsä. Sen jälkeen voisimme ryhtyä keskustelemaan asiallisesti näistä asioista.

Ed. Jäätteenmäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka ministeri Liikanen yrittääkin kiistää, että kyseessä olisi pakkolaki, niin käytännössä hallitus on kyllä ajamassa palkansaajia talous- ja tulopoliittiseen kokonaisratkaisuun sellaisella tavalla, joka tuntuu hyvin vieraalta maassa, jossa kuvitellaan ay-liikkeen olevan vapaa ja itsenäinen. Aivan yksinkertaisesti hallitus maksattaa lähinnä matalapalkka-alan naisilla talous- ja finanssipoliittiset virheensä.

Viimeaikaiset tutkimukset aivan selvästi osoittavat, että naiset saavat ainoastaan 3/4 siitä palkasta mitä miehet. Nyt olisi ollut vihdoin aika aloittaa naisten ja miesten palkkaerojen poistaminen, mutta kun naiset nyt nostavat päätään, niin silloin halutaan tällainen pakkolaki antaa ja estää palkkaerojen oikeudenmukainen vähentäminen.

Ed. Tennilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Liikasen puheenvuorosta tein kaksi johtopäätöstä: Ensinnäkin sen, että ammatillisten keskusjärjestöjen korkeimmat johtajat tiesivät ennakolta, mitä tuleman pitää. Ammattiliittojen johtajat eivät tienneet, ja heidän protestinsa on muuttanut tätä esitystä lievempään suuntaan, vaikka se edelleenkin pakkolaki on. Toinen havainto on se, että Liikanen sivuuttaa sen, että hän esitti sakkoa ja puhuu ikään kuin täällä nyt käsittelyssä oleva ehdotus olisi hänen esityksensä. Hänellä oli raaka, rujo kiristysesitys vielä kovempaa täällä käsittelyssä, kuin se valiokunnan mietinnön muodossa nyt on, joka sekini on pakkolaki.

Ylipäätään mitään sopimusvapautta ei ole se, että tällä tavoin puututaan ammattiliittojen ja työnantajien välisiin neuvotteluihin. Kiristystä tämä on. Tässä on kyse siitä, että ikään kuin sanottaisiin lapselle, että ”vapaasti saat tehdä sitä tai tätä, mutta jos et tee, niin selkään tulee”. Ja Liikanen selvästikin pitää tämmöisenä lapsena ammattiyhdistysliikettä, jolla hänen ajattelunsa mukaan ei ole vastuuta. Sitähän se ajattelutapa kuvaa, mitä Liikanen tässä edustaa. Täytyy kiristää ay-

liikettä, koska Liikanen ajattelee, että se ei tunne mukamas vastuuta. Kyllä ammattiliittot vastuunsa tuntevat, mutta haluavat toki osuutensa siitä työn tuottavuuden kasvusta, joka on Suomessa rajua. Tämän sopimuksen idea on se, että pääomatulojen osuus kansantulosta tulee kasvamaan.

Ed. Jokinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen yhä uudelleen joutunut toteamaan tässä keskustelussa, että ministeri Liikanen ei tunne tämän päivän todellisuutta Suomenmaassa. Se on hyvin valitettavaa. Pienipalkkaisten naisten asema on todella sellainen, joka näyttää olevan aivan vieras ministerillekin. 30 prosenttia ovat kymmenen vuoden aikana nousseet palkat. Entäs hinnat? Sehän onkin ratkaiseva tekijä. Hinnat ovat nousseet paljon, paljon enemmän ja verotus tullut vielä lisäksi. Tilanne ei suinkaan ole niin turvallinen kuin se oli vielä kymmenen vuotta sitten, sillä tämä on tosiasiassa varsinkin pienituloisten kohdalla, eikä voida mitata kaikkea niiden hyvätuloisten — niitä on harvemmassa — tulojen mukaan, sillä nämä pienituloiset eivät hyödy penniäkään suurituloisista, vaikka tilastot voivat siltä näyttää. Tilastot valehtelevat, ja jos näitä tilastoja ministerikin tuijottaa, niin niistä tulee kyllä täysin väärä kuva.

Kun tässä todettiin vielä, että tämä on sitten politiikkaa, palkkapolitiikkakin on politiikkaa, miksi käytetään tällaista sanotaan noin korkealta tasolta, yleistä leimakirvestä ”niin kuin politiikkaa”. Totta kai kaikki yhteiskunnallinen toiminta on politiikkaa, myös palkkapolitiikka on politiikkaa yhtä hyvin kuin se asioiden hoito, jota me tässä talossa teemme.

Valtiovarainministeri Liikanen: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin pahoittelen sitä, että eilen en ollut täällä esittelemässä tätä lakia. (Ed. Laine: Toissapäivänä!) — Anteeksi, toissapäivänä, esittelemässä tätä lakia. — Sanoisin kuitenkin yhden asian, että otan tästäkin arvostelusta kohtuullisen osuuteni osakseni, mutta en nyt ehkä ilmeisesti kaikkein eniten poissa olleita ministereitä tässä salissa ole ollut. Usein kansanedustajat ovat kääntyneet puoleeni ja pyytäneet, että olisin salin ulkopuolella, että istunnot sujuisivat nopeammin.

Mitä tulee itse asiaan, ed. Laine ilmeisesti katsoo, että jos tehdään sellainen sopimus, joka nostaa palkansaaajien ostovoimaa kahden vuoden aikana 4,5 prosenttia, niin se merkitsee sitä, että vaihtotaseongelmat siirretään työläisten niskaan. Tämä on täydellinen väärinkäsitys, tai muuten ovat sitten asiat sekaisin, koska se, että palkansaaajien ostovoima kasvaa 4,5 prosenttia, merkitsee parempaa kulutuksen kehitystä palkansaaajien kannalta kuin useimmissa muissa maissa tällä hetkellä voidaan tehdä.

Itse asiassa olen melko varma siitä, että mikäli meillä mennään kovaan palkka — inflaatio-kierteeseen, niin ansiot kasvavat reaalisesti huomattavasti vähemmän, sen lisäksi saadaan maahan suurtyöttömyys, jota monet näköjään havittelevat.

Mitä pitkiin sopimuksiin tulee, niin se mitä sanoin tästä laista, on totta, että aikaisemminkin indeksiehdolla on kielletty muut sopimukset kuin ne, jotka liittyvät johonkin tiettyyn kokonaisratkaisuun. Tällaisia ovat olleet nämä kaikki lait. Se, mikä on olennainen muutos, on, että tämä tulee järjestelmällä, jolla lain toteuttamista seurataan ja tämä järjestelmä uskotaan työmarkkinajärjestöjen käsiin. (Ed. Tennilä: Jotka ovat sopineet tämän asian?) — He valitsevat itse edustajansa. Toivoisin, että ed. Tennilä ja minä emme valitsisi heidän puolestaan edustajia. Se ei ole ainakaan vapaan ammattiyhdistysliikkeen tukemista, jos näin halutaan tehdä.

Mitä tulee ed. Seppäsen puheenvuoroon, niin jos me nyt katsomme, mitä on työvoimakustannusten kasvu, niin kyllä meillä ilmeisesti ensi vuonna työvoimakustannukset kasvavat huomattavasti työn tuottavuutta enemmän, ja se tulee merkitsemään sitä, että meidän kilpailuasemamme jonkin verran heikkenee eräillä aloilla kilpailijoihin nähden. Olen kovin pahoillani, että niin vähän esimerkiksi kannetaan huolta telakkateollisuuden tulevaisuudesta. Juuri kun on nähty vakava kriisi, mikä meillä on ollut telakkateollisuudessa eikä se edes ole ohi, niin täällä on edustajia, jotka tulevat jopa näiltä samoilta alueilta, ovat yllyttämässä sellaiseen palkka — inflaatio-kierteeseen, joka vuorenmäisesti veisi ihmisiltä työpaikat omilla alueillaan. Ei suomalainen telakka voi kilpailla tulevaisuudessa sellaisten telakoitten kanssa, jotka tekevät selvästi alemman inflaation maissa omaa tuotantoaan. (Ed. Stenius-Kau-

konen: Voisiko veropolitiikka auttaa?) — Jos ed. Stenius-Kaukonen tarkoittaa, että pitäisi antaa verohelpotuksia lisää näille telakoille, niin sitä hallitus ei suosi. Wärtsilällä tällaisia aikanaan oli, mutta niistähän on luovuttu viime vuoden alussa. Palaan ed. Stenius-Kaukoseen myöhemmin.

Mitä tulee yritysten voittoihin ja pääomatuloihin, tästä asiasta on tietysti turha kiistellä, mutta kyllähän nyt jokainen, joka seuraa tilannetta, tietää, että meillä pörssikurssit laskevat, asuntojen hinnat laskevat, kiinteistöjen arvot laskevat ja monilla yrityksillä tulosten heikentyminen on alkanut. Jos pidetään tärkeänä, että näin tapahtuu, niin toivon, että oltaisiin sitten siitä edes iloisia, mutta tämähän on silkkaa faktaa. Ensi vuosi on huonompi kuin tämä vuosi, ja 1991 on varmasti vielä huonompi kuin ensi vuosi monille yrityksille. Suhdanteet ovat kääntyneet monilla aloilla, kustannusongelmat ovat suuria. Tämän takia meillä ovat yritykset lopettaneet toimintaansa, on sanottu irti ihmisiä työpaikoilta. Turku on nyt ollut erityisen vaikeassa tilanteessa. (Ed. P. Lahtinen: Jotenkin tuttu alue!) — Kyllä minä kannan tästä työttömyydestä huolta ja voin sanoa, että edustajan kanssa voimme jatkaa sitä keskustelua myöhemmin. Se on erittäin vakava tilanne, jos Turussa pannaan tuhansia ihmisiä tehtaista pihalle. Toivon, että tämä asiakin säilyy mielessä nyt, kun korkeasuhdanteessa on työttömyyden ongelmaa usein kohtuuttomasti vähätelty.

Sitten olen vähän hämmästynyt siitä, kun jotenkin pidetään nolona, kun hallitus muuttaa esitystään palkansaaajajärjestöjen toivomusten mukaisesti. Ei se minusta ole mitenkään noloa. Jos se ed. Seppäselä on noloa, niin ei se ole hallitukselle noloa. Ja jos niin olisi tehty, että olisi ikään kuin etukäteen kaikki lyöty kiinni ja sanottu, että on sovittu ja eduskunta ei saa muuttaa piiruaakaan, se olisi ollut minusta noloa. Yleensä syytetään siitä, että sovitaan etukäteen eikä kuulla riittävästi palkansaaajajärjestöjä. Nyt kun on kuultu, niin syytetään sitten siitä, että on kuultu ja vielä menty ottamaan huomioon, että se se nyt vasta sitten noloa onkin. Minusta on erittäin hyvä menettelytapa se, että etujärjestöjen mielipide kuuluu ja eduskunnassa voidaan muuttaa kantoja tämän mukaisesti. (Ed. Pekkarinen: Eikö eduskunnan kanta vaikuttanut?) — Kyllä varmasti

eduskunnan kantakin vaikutti, mutta myös järjestöjen kanta vaikutti hallituksen kantaan.

Mitä tulee ed. Gustafssonin puheenvuoroon näistä pitkistä sopimuksista ja indeksieläin tulokinnasta, niin hallitus on lähtenyt siitä, että hallitus ei esitä muutoksia enempää nyt tähän kokonaisuuteen. Mikäli sitten kaikkien muitten asioiden yhteydessä valtakunnansovittelija Teuvo Kalliolla on jotain tähän tai muihin asioihin liittyviä toivomuksia hallituksen suuntaan, ne tulevat tässä yhteydessä luonnollisella tavalla käsiteltyyn.

Ed. Tennilä haluaa kovasti syyttää työmarkkinajohtajia tästä asiasta, niin minusta se on turhaa. Minua voi syyttää, siis valtiovarainministeri ilmoittaa ottavansa vastuun esityksestä ja sen heikkouksista. Eikö se kelpaa? Minä toivon, että se kelpaa, että ei sotketa tähän asiaan sellaisia, joille tämä vastuu ei kuulu. Myönnän, että olen esittänyt myös lakiesityksen alkuperäisessä muodossa, jolla silläkin on ollut hyviä perusteita, mutta niitten keskustelujen jälkeen, mitä palkansaajajärjestöjen edustajien kanssa on käyty, olen tullut siihen tulokseen, että nämä muutokset ovat perusteltuja, valtakunnansovittelija Kallio oli myös samaa mieltä, ja sen takia näihin muutoksiin on menty. Muutoksista voi syyttää enemmän järjestöjä, alkupeleisestä esityksestä taas esittelevää ministeriä. (Ed. Tennilä: Tiesikö Viinanen?) — Ei ollut sovittu tekstistä, eikä ollut varmasti sitä nähnyt! Sen tiesivät kaikki, että indeksieläin tullaan tarvittamaan, koska se oli ilmoitettu etukäteen.

Mitä tulee ostovoimaan, työllisyyteen jne. ja ammattiyhdistysliikkeen vastuuseen, niin kyllä uskon, että ammattiliitoillamme on suuri vastuu jäsenistään. Jokainen ammattiliitto joutuu aina toimimaan hyvin vaikeissa ristipaineissa sen kanssa, puhutaanko esimerkiksi ostovoimasta vai nimellispalkoista. Joillekin järjestöille joissakin tilanteissa on tärkeämpää se, miten nimellispalkat kehittyvät suhteessa muihin kuin se, miten palkansaajien ostovoima kehittyy yleensä. Jokainen liittojohtaja joutuu tämän tyyppisten asioiden kanssa painiskelemaan, eikä se ole helppoa. Joillakin aloilla on tärkeämpää hoitaa työllisyyttä, joillakin aloilla se ei ole mikään ongelma.

Tämän tyyppisiä ristiriitoja järjestöillä on. Minä olen iloinen siitä, että työmarkkinajär-

jestöjen ja hallituksen käsitys itse taloustilanteesta on kuitenkin ollut yhteneväinen ja yhdessä on voitu hakea sellaista kokonaisuutta, jolla nämä edut niin sovitettaisiin, että työllisyys voisi tässä maassa säilyä kohtuullisena ja ostovoiman myönteinen kehitys voisi jatkua.

Ed. Jokinen, minä puhuin reaaliensioista ja kulutuksesta. Siitä on inflaatio pois laskettu. Jos inflaatio lasketaan päälle, nämä luvut ovat aivan hurjia. Mutta jos asiat 10 vuotta sitten olivat niin hyvin, niin mitenköhän hyvin ne sitten olivatkaan, jos silloin oli kaikki paremmin kuin tänään? Luulen, että ne ihmiset, jotka kävivät Suomessa 10 vuotta sitten ja ovat nyt tulleet uudelleen, saattavat tulla toiseen tulokseen. Kannattaa ehkä tavata sellaisiakin kanalaisia, jotka katsovat Suomea ja sen kehitystä ulkopuolisin silmin, ovat he meidän ystäviämme idästä tai lännestä. Kuunnellaan heidän näkemystään. Minusta on kohtuutonta ja väärin esimerkiksi ammattiyhdistysliikettä kohtaan väittää, että 10 vuodessa se ei ole saanut mitään aikaan. Meillä on ollut poikkeuksellisen hyvä ansiokehitys. Meillä on ollut poikkeuksellisen myönteinen työllisyyskehitys. (Ed. Astala: Mutta pienipalkkaiset naiset!)

Ed. Jäätteenmäki ei ilmeisesti ole Kallion sopimusesitykseen päässyt perehtymään. Suosittelisin tutustumista esimerkiksi SAK:n tekemiin yhteenvetoihin siitä, kun hän sanoi, että se sortaa erityisesti pienipalkkaisia naisia. Nimittäin tässä esityksessä, jonka Kallio on tehnyt ja jossa hallitus ei ole osallinen, nimenomaan matalapalkkaerä ja tasa-arvoerä tulevat täytenä ainoastaan pienipalkkaisimmille naisaloille. Olen nähnyt juuri tänään yhteenvedon, jossa osoitetaan, että nimenomaan vaatetusteollisuudessa, tekstiiliteollisuudessa ja kenkä- ja nahkateollisuudessa on teollisuusaloista selvästi voimakkain kasvu. Sen vuoksi luulenkin, että kritiikkiä sopimusta kohtaan tullaan esittämään monien parempipalkkaisten, miesvaltaisten liittojen taholta.

Silti olen samaa mieltä, että tämä on vasta alkua palkkaerojen poistamisen tiellä. Kun vuosi sitten ensimmäistä kertaa tasa-arvoerä hyväksyttiin yhdistelmäratkaisuun, se herätti paljon pilkkua ja ilkumista. Silti oli hyvä, että tuo tie on avattu. On hyvä, että sillä tiellä jatketaan. Mutta kun miesten ja naisten

palkkaerot ovat syntyneet vuosikymmenten aikana, on hyvin todennäköistä, että niitä ei muutamassa päivässä kyetä poistamaan.

En tiedä, halusiko ed. Jäätteenmäki ilmoittaa, että hän vastustaa pyrkimyksiä tulopoliittiseksi kokonaisratkaisuksi, vaikka järjestöt hyväksyisivät ja sovittelija esittäisi. Toivoisin, että annettaisiin se asia kuitenkin järjestöjen itse päättää.

Ed. Laine: Herra puhemies! Ministeri Liikanen äsken väisti kysymykseni siitä, miksi hän ei tiistaina tullut asiaa esittelemään. Hän sanoi, että hän on sentään aika paljon eduskunnassa paikalla ja monet esittävät toivomuksia, että hän olisi salin ulkopuolella. Tämä on kolmas ilta, kun olen nimenomaan perännyt sitä, miksi ministeri Liikanen ei tullut esittelemään hallituksen esitystä, vaikka hän oli talossa. Hän oli talossa ja saapui sitten saliinkin taas hetken kuluttua, kun tämä asia oli valiokuntaan lähetetty. Tämän ministeri nyt väistää, joten minulle jäävät ne käsitykset, jotka olen täällä aiemmin esittänyt, syystä jonka vuoksi ministeri ei ollut silloin paikalla.

Ministeri äsken syytti palkkainflaation kannattajiksi niitä, jotka nyt vaativat työläisille oikeutta saada aikaan sellaiset työehtosopimukset, joiden puolesta ovat kamppailleet. Hän tällä tarkoitti sitä, että palkkainflaatio syntyy niistä palkankorotuksista, joita työläiset ovat esittäneet. Olisin halunnut tässä yhteydessä vielä kysyä ministeriltä, mihin luokkaan palkkainflaatiosta puhuttaessa ministeri sitten liittää esimerkiksi sellaiset päätökset, jotka aivan hiljattain on tehty tuhansien markkojen suuruisista palkankorotuksista, sanokaamme kaupunginjohtaja Ilaskivelle lähes 5 000, apulaiskaupunginjohtajille nelisen tuhatta, korkeille virastopäälliköille suunnilleen saman määrän. (Min. Liikanen: Huonoja ratkaisuja!) Eikö näillä ole sitten palkkainflaatiovaikutusta? (Min. Liikanen: Kyllä on, olen samaa mieltä ed. Laineen kanssa!) — No, hyvä on. Sitten minä kysyn toisen asian.

Te, ministeri Liikanen, olette myös tuke-massa vuokrien korotuksia. Tosin nyt kerrotte, että jos työläiset luopuvat palkankorotusvaatimuksista, hallitus armahtaa sen jälkeen jonkin verran. Mutta en ole havainnut teidän missään paheksuvan esimerkiksi sitä, että nyt jo on tehty päätöksiä aravataloissa

Helsingissä, mm. Helsingin kaupungin vuok-rataloissa, 5:n jopa 6 markan suuruisista vuokrien korotuksista neliötä kohti. Näitä asioita koskevat ilmoitukset vuokralaisille ovat lähdössä muuten ensi viikolla.

Ministeri Liikanen, te olette vaatinut edus-kuntaa korottamaan liikevaihtoveroa. Eikö sillä ole mitään vaikutusta inflaatioon? Eikö se ole eräs inflaation syy? Miksi te puhutte vain työläisten palkkojen kuriin saamisen välttämättömyydestä?

Kun ministeri oli sitä mieltä, että me ed. Tennilän kanssa syytämme väärää puuta tai meillä on väärät perusteet, kun viittaamme vaihtotaseen vajeeseen, niin haluan tässä nyt viitata seitsemän ammattiliiton kirjelmään, joka eilen ainakin erälle eduskunnan jäsenil-le on jaettu. Tässä nämä seitsemän ammat-tiliittoa nimenomaan sanovat: Hallitus mak-sattaa virheensä palkansaajilla, ja kaikkein pienipalkkaisimmilla palkansaajilla. Sitä edellisessä lauseessa juuri viitataan tähän suureen vaihtotaseen vajaukseen, joten aina-kin näissä ammattiliitoissa tuntuu olevan samanlaisia käsityksiä kuin esimerkiksi me devan kansanedustajat olemme esittäneet.

Jos nyt oikein ymmärsin sen tekstin, jonka ministeri Liikanen Kauppakamarin tilaisuudessa eilen puhui, niin mielestäni hän sanoi, että tämä tuporatkaisu on niin matalatasoi-nen, että sitä lännessä ihannoidaan. Suunnil-leen ainakin tähän tyyliin. (Ed. Tennilä: Niin sanoi heille! — Ed. Jokinen: Kehtaskin niin sanoa!)

Ministeri Liikanen syytti äsken ed. Tenni-lää siitä, että Tennilä haluaa antaa vallan markkinoille, mutta kyllä minulle on jäänyt sekä ministeri Liikasen että hallituksen mui-den ministerien otteista viime aikoina erityi-sesti sellainen käsitys, että nimenomaan hal-litus haluaa antaa kaiken vallan markkinoille eikä suinkaan kaiken vallan neuvostoille, niin kuin työväenliikkeen piirissä on ainakin joskus vaadittu.

Tämä on siis todella törkeä pakotelaki, josta nyt on kysymys. Se, että siitä on poistettu 100 000 markan sakko, se on totta kai parempi kuin niin, että siihen vielä sisältyisi tuo 100 000 markan sakko, kuten hallituksen alkuperäiseen esitykseen sisältyi. Mutta vieläkin haluaisin toistaa sen, että tässä hallituksen rajoituslaissa ensimmäisen kerran käydään käsiksi pitkiin sopimuksiin. Muistelen niin, että aiemmissa vastaavan

kaltaisissa hallituksen esityksissä ei ole käyty käsiksi pitkiin sopimuksiin, ja tältä osin viiataan niihin perusteluihin, joita mm. ed. Gustafsson äsken esitti. Edelleen tämän lakiehdotuksen tarkoituksena valiokunnan käsittelyn jälkeenkin on estää työläisten palkkojen korottaminen. Se on sen varsinainen tarkoitus. Mutta tähän hallituksen esitykseen sisältyy kyllä aivan erityisen mielenkiintoinen seikka valiokunnan käsittelyn jäljiltäkin, ja se on se, että soveltamislautakunnalle annetaan tuomioistuINVALTAA eikä sen tekemistä päätöksistä saa valittaa. Miten tämä ratkaisu voidaan tehdä tavallisessa normaalissa lainsäädäntöjärjestyksessä? Tätä tuomiovaltaa soveltamislautakunta käyttää siinä tapauksessa, että työehtosopimukset ovat vastoin nyt esillä olevan lain 1 §:ää. Sovittelulautakunnalle, joka aikaisemmin on ollut asian tuntijaelin, siis annetaan tällaisia tuomioistuintehtäviä, ja niin kuin sanoin, ilman mahdollisuutta saada niistä valittaa.

Täällä on jo käynyt ilmi, että eduskuntaan vetosivat eilen palkansaajajärjestöt, Auto- ja Konekaupan Toimihenkilöliitto, Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto, Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan liitto, Liikealan ammattiliitto, Pankkitoimihenkilöliitto ja Vakuutusväen Liitto. Olen tavattoman hämmästynyt, että lakivaliokunta ei halunnut näiden liittojen edustajia kuunnella millään tavalla. Nyt kun eduskunnalle on jaettu lakivaliokunnan mietintö, siitä ilmenee, ettei yhdenkään näiden ainakin pääosin matalapalkka-alaliittojen edustajaa ei ollut valiokunnassa kuultu.

Edelleen hämmästelen sitä, että lakivaliokunta suositteli tuon 100 000 markan sakon hyväksymistä, sitä koskevan pykälän säilyttämistä laissa. Kyllä täytyy sanoa, että ainakin omalta osaltani on mennyt kaikki luottamus lakivaliokunnan työhön kaiken sen jälkeen, minkä nyt voi tässä havaita. (Ed. Kettunen: Se on sitä brezhneviläistä politiikka!) —Minä puhuin, luottamus on mennyt. En tiedä, on mennyt varmaan Brezhneviinkin, mutta äskeisen välihuudon esittäneeseen kansanedustajaan minulla ei ole koskaan ollut mitään luottamusta.

Edellisenä iltana vetosin valtiovarainvaliokuntaan, että valtiovarainvaliokunta olisi pyytänyt perustuslakivaliokunnan lausunnon. Näin ei kuitenkaan menetelty. Kun allekirjoittamassani lakialoitteessa ja valtio-

varainvaliokunnan mietintöön liitettyssä SKDL:n kansanedustajien vastalauseessa esitetään lukuisia perusteluja sille, minkä vuoksi perustuslakivaliokunnan lausunto olisi pitänyt pyytää, herra puhemies, ehdotan, että tämä asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan lausunnon saamista varten.

Toinen varapuhemies: Huomautan ed. Laineelle, että valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n mukaan eduskunta ei voi ensimmäisen käsittelyn yhteydessä pyytää lausuntoa valiokunnalta, vaan valtiopäiväjärjestyksen mukaan asian toisen käsittelyn yhteydessä voi pyytää lausunnon valiokunnalta.

Ed. Sasi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Haluaisin ed. Laineelle ensinnäkin todeta, että kun hän puhui seitsemän liiton jättämästä kirjelmästä eduskuntaryhmille ja kansanedustajille, niin se kirjelmä ei ole enää ajankohtainen, koska se jätettiin aikana, jolloin ei ollut vielä tietoa niistä muutoksista, jotka valiokunnassa on hallituksen esitykseen tehty. Tämän nimenomaisesti erään keskusjärjestön edustaja tänään myös valtiovarainvaliokunnan verojaostolle totesi, että kirjelmä siis ei ole enää ajankohtainen.

Mitä tulee devan suhtautumiseen muutoinkin tässä asiassa, niin taitaa tuntua siltä, että teillä on se asenne, että kaikkea täytyy vastustaa. Kehottaisinkin, että lukisitte esimerkiksi sitoutumattomien lehtien pääkirjoituksia, talousasiantuntijoiden kirjoituksia, joissa erityisen suuresti arvostetaan sitä työtä, mitä hallitus on tehnyt kokonaisratkaisun aikaansaamiseksi, ja laajasti uskotaan, että tällä tavalla voidaan turvata kansantaloudellinen suotuista kehitys parhaalla mahdollisella tavalla. (Ed. Astala: Mikä lehti?) — Muun muassa Helsingin Sanomat.

Saatan kuvitella, kuinka ed. Tennilä 21 vuoden jälkeen kirjoittaa muistelmiaan ja ajattelee, että kyllä se hallituksen esitys sitenkin silloin vuonna 1989 oli hyvä, mutta nyt vasta 21 vuoden jälkeen uutta tietoa saatuaani voin tämän todeta. Sanoisin ed. Tennilälle, että kannattaisi tässä vaiheessa jo kuulla asiallisia argumentteja eikä pelkästään puhtaasti politikoida ja olla ajattelematta kansantalouden ja koko kansakunnan etua.

Haluan myös vielä todeta sen, että siinä mielessä kyseessä ei ole pakkolaki, koska jo

tällä hetkellä meillä yksinkertaisessa lainsäädäntöjärjestyksessä on säädetty laki, joka kieltää indeksiehdon. Tässä hallituksen esityksessä sallitaan indeksiehdon käyttö työehtosopimuksissa tietyillä edellytyksillä, joten tässä tapauksessa on sallivasta laista eikä kieltolaista kyse.

Ed. Jäätteenmäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laineelle haluaisin todeta, että hänen ei tarvitse menettää luottamustaan koko lakivaliokuntaan, koska äänestimme siitä, kuullaanko tässä asiassa vielä lisää asiantuntijoita. Esitimme mm., että indeksilain soveltamislautakunnan edustajaa olisi kuultu, koska soveltamislautakunnan tehtävät muuttuvat huomattavasti. Lisäksi esitimme, että lakivaliokunta olisi pyytänyt perustuslakivaliokunnalta lausunnon, mutta hävisimme nämä äänestykset. Asialla oli niin kiire, että vaikka meilläkin oli tietoja, että laista ollaan käymässä neuvotteluja ja siihen tulee ehkä muutoksia, tästä huolimatta valiokunta ei voinut jatkaa asian käsittelyä seuraavana päivänä, vaan se täytyi saada välttämättä sinä päivänä ulos.

Ed. Laine (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä en ole havainnutkaan, että eduskunta olisi valinnut ed. Sasin lakivaliokuntaan. Hän äsken vastasi väitteeseeni, kun arvostelin lakivaliokuntaa siitä, että se on 100 000 markan sakkopöytäalustalleen jättänyt lausuntoonsa valtiovarainvaliokunnalle.

Sen verran haluan myös korjata äskeistä puheenvuoroani, että minä en todellakaan tarkoita epäluottamustani koko lakivaliokuntaan, vaan sen enemmistöön. Arvostan erityisesti niitä henkilöitä, jotka olisivat halunneet asiaa lakivaliokunnassa enemmän tutkia ja ovat siinä suhteessa menetelleet kuten ed. Jäätteenmäki kertoi.

Ed. Laaksonen: Herra puhemies! Käsiteltävänä oleva hallituksen esitys indeksin käyttämisestä poikkeuksellisesti vuosina 1990 ja 1991 työ- ja virkaehtosopimuksissa ja toimiehtosopimuksissa oli valmisteltu minunkin mielestäni poikkeuksellisen huonosti. Sitä osoittaa se koko proseduuri, jota tässä talossa on käyty, on sitten kysymys lakivaliokunnan tekemästä työstä tai valtiovarainvaliokunnan tekemästä työstä, myös se, että asia esiteltiin kesken verolakien käsittelyn

kovalla kiireellä, lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan, jolloin edustajille itse asiassa jäi tavattoman vähän aikaa tutustua asiaan. Mutta kuitenkin tuolloin jo valtiovarainvaliokunnassa me olimme sitä mieltä, että tämä asia olisi pitänyt lähettää perustuslakivaliokuntaan selvitettäväksi monista, monista erisyistä. Näinhän ei sitten käynyt.

Vaikka valiokunta teki lakiin eräitä muutoksia poistamalla lakiehdotuksen 7 §:ään sisältyneen määräyksen työtuomioistuimen uudenlaisesta toimivallasta määrätä maksamaan valtiolle enintään 100 000 markan määräisen indeksiehtosakon, tästä huolimatta soveltamislautakunnalle jää tehtäväksi kaikkien sopimusten tarkistaminen ja samalla niiden tulkinta suhteessa keskitettyyn kokonaisratkaisuun. Mielestämme mm. jo tästä syystä asia olisi pitänyt lähettää perustuslakivaliokuntaan selvitettäväksi, koska tarkastuslautakunta nimenomaan saa nyt laajempia tehtäviä kuin sille aikaisemmin on kuulunut. Laajennetut tehtävät koskevat pitkäaikaisia, jo aikaisemmin tehtyjä sopimuksia. Tänään jaostossa saadun selvityksen mukaan pitkäaikaisia sopimuksia, eri tasoisia markkamääriltään, rakenteeltaan, on useilla ammattiliitoilla, joissa on noin 300 000 jäsentä.

Tämähän se ongelman ydin on, miten jatkossa pitkäaikaisia sopimuksia tulkitaan tarkastuslautakunnassa, kun ei ole kysymys yksinomaan rahasta, vaan myös niistä rakenteista, jotka näihin sopimuksiin liittyvät. Ymmärtäisin, että siellä on hyvin paljon monilla aloilla työntekijöiden työsuhteturvaan liittyviä rakenteellisia muutoksia, mahdollisesti työaikaan liittyviä muutoksia jnp. Kaikkia yksityiskohtia en edes voi tuntea tässä suhteessa.

On todella merkillistä, että nyt näin vain tavallisen lain säätämisjärjestyksessä ilman perustuslakivaliokunnan tulkintaa voidaan laajentaa tarkastuslautakunnan tehtäviä.

Lakiin tehtyjen muutostenkin jälkeen on perusteltua todeta, että käsittelyssä oleva esitys loukkaa mielestäni työntekijöiden ja ammattiliittojen oikeutta kamppailla omista työehdoistaan ja että hallituksen esitys on askel kohti pakkosovittelujärjestelmän aikaansaamista. Siitä me emme pääse yli emmekä ympäri. Näinhän tässä on painotukset ja vivahteet, tähän suuntaan ollaan kulke-massa. Erityisen ongelmallisiksi tulevat pitkäaikaiset sopimukset ja niiden tulkinta,

koska tällöin tulevat tarkasteltaviksi ehkä myös alakohtaiset, muutkin kuin rahassa olevat määräykset.

Olen aivan samaa mieltä kuin ed. Gustafsson, ja ed. Gustafssonin tieto samoin kuin ed. Lindroosin tieto varmasti perustuu käytännön työmarkkinakokemukseen. Tällaisessa tilanteessa työnantajat jatkosopimusten osalta lähtevät tiukemmasta linjasta ja tulokinnasta, kun neuvotellaan näitä noin 300 000 jäsentä koskevaa sopimusta. Se on päivänselvä asia, että näin tulee käymään, eikä ole lainkaan takeita siitä, että toteutuvat ne aikaisemmin sovitut korotukset.

Hyvin oleellista on minun mielestäni tässä esityksessä, mikä myös valiokunnan mietinnön perusteluissa todetaan, että Kallion tulolinja ja nyt käsiteltävänä oleva laki muodostavat kokonaisuuden, jonka lähtökohtana on tukea hallituksen talouspoliittisia tavoitteita.

Ministeri Liikanen aikaisemmin käydyssä keskustelussa korosti kahden vaihtoehdon linjaa: joko tämä linja, jota hallitus nyt ajaa, taikka sitten toinen vaihtoehto. Minulle tuli mieleen 15.3. tänä vuonna julkistettu talousneuvoston sihteeristön raportti, jossa myös pohdiskellaan tulevaisuuden kuvia. Uskallan väittää, että nyt hallituksen matkaan saattamat toimenpiteet kokonaisratkaisun aikaansaamiseksi ovat luonteeltaan sen laatuisia, että hallituksen epäonnistunutta talouspolitiikkaa pyritään kaatamaan palkansaajien niskaan ja tällä tavalla pelastamaan sitä kelvotonta talouspolitiikkaa, mitä maassa on harjoitettu.

Ajattelaaapa tätä vuotta. Hallitus asetti tavoitteekseen noin 4 prosentin inflaation, mutta todellisuudessa inflaatio tänä vuonna on kiivennyt yli 7 prosentin. Nyt tässä indeksilaissa tavoitellaan tilannetta, jossa indeksi laukeaa 5,7 prosentin tasossa. Melkein tekee mieleni arvioida jo tässä vaiheessa, kun ottaa huomioon, mitä korotuksia on budjetissa ja mitä muita korotuksia tähän mennessä on tapahtunut, että hallituksen politiikka tulee johtamaan siihen, että inflaatioluvut ensi vuoden lopussa saattavat olla hyvinkin kaksinumeroisissa luvuissa, lähellä joka tapauksessa 10 prosenttia. Eli hallituksen talouspolitiikka ei ole inflaatiota alentavaa, vaan osittain sitä kiihdyttävää.

Tuossa talousneuvoston sihteeristön raportissa, uhkakuvissa, tuotiin tilannetta esille

myös niin, että Suomessa ollaan ajautumassa hyvin nopeasti syvään työttömyyteen. Melkeinpä sanoisin niin, että ne ennusmerkit, jotka talouselämässä tällä hetkellä on — korkeat korot, inflaation jatkuminen ja lukuisat konkurssit — ovatkin johtamassa siihen, että pitkään jatkunut suhteellisen hyvä työllisyyskehitys on nyt kääntymässä kerta kaikkiaan huonompaan suuntaan ja että työttömyys saattaa nousta lähivuosien aikana, vaikka en tietenkään sitä toivo, lähelle 200 000 työtöntä. Näin todella saattaa käydä.

Mielestäni ammattiyhdistysliikkeen jäsenistöllä on tämän hallituksen talouspoliittisesta linjasta niin karvaita kokemuksia, että on vaikea kuvitella, miksi jäsenistö nyt luopuisi omista palkankorotuksistaan ja ryhtyisi tukemaan tämän kelvottoman Holkerin ja Liikasen hallituksen talouspoliittista linjaa.

Herra puhemies! Hallitus on tällä sopimuskielloksella puuttunut työehtosopimusjärjestelmään poikkeuksellisen kovakouraisesti. Se pyrkii nyt maksattamaan palkansaajien kustannuksella omat talouspoliittiset virheensä. Lisäksi on syytä muistuttaa siitä, että Kallion tupoesityksellä ei poisteta matalapalkkaongelmaa, ja toisaalta hallitus veropoliittisilla ratkaisuillaan tulee suosimaan erityisesti suurituloisia ja hyväosaisia kansalaisia. Holkerin hallitus on aikanaan saanut maamme ennennäkemättömän tulojen ja varallisuuden uusjaon.

Herra puhemies! Olen myös aivan varma siitä, että ellei eräitten ammattiliittojen taholta olisi käännetty kansanedustajien ja myös valtakunnansovittelijan puoleen, niin tuskin näitäkään vähäisiä muutoksia olisi tehty, vaan hallituksella oli aito pyrkimys viedä tämä indeksilaki sellaisenaan läpi, joka nyt on käsittelyssä. Myönnän sen, että oli tietysti hyvä asia, että laista poistettiin indeksisakko 100 000 markkaa. Mutta edelleen lain 2 §:ään jää tulokinnallinen osuus, josta varmasti tulee vaikeuksia pitkäaikaisten sopimusten jatkotulokinnassa niille liitoille, jotka ovat pitkäaikaisten sopimusten piirissä.

Ed. Niinistö (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Sekä ed. Laaksonen että häntä ennen ed. Laine moitiskelivat lakivaliokunnan lausuntoa asiassa. Lakivaliokunta on, niin kuin sen lausunnosta ilmenee, keskittynyt oman toimialansa kannalta anta-

maan lausuntonsa valtiovarainvaliokunnalle.

Mitä ensiksi tulee sovittelulautakuntaan, niin en käsitä, mistä johtuu sellainen väite, että olisi siirretty tuomioistuINVALTAA sovittelulautakunnalle. Sovittelulautakuntahan ei voi tässä käyttää tuomioistuINVALTAA. Sillä ei ole sanktiokeinoja, ja itse asiassa laista selvästi käy ilmi, että työtuomioistuin aina kussakin yksittäistapauksessa tulee ratkaista sovittelulautakunnan näkemyksestä riippumatta sen seikan, onko jokin sopimus indeksiehdon vastainen vai ei, joten siinä suhteessa työtuomioistuin käyttää tuomioVALTAA.

Mitä tulee 100 000 markan hyvityssakkoon ja siihen seikkaan, ettei lakivaliokunta aineellisesti sitä arvioinut, niin se johtuu tietysti yksistään siitä seikasta, että lakivaliokunta keskittyi nimenomaan oman toimialansa kannalta tarkastelemaan asiaa ja jätti valtiovarainvaliokunnalle lain aineellisen sisällön puolen, mikä tietysti on varsin tarkoituksenmukaista tällaisessa tilanteessa.

Ed. Hämäläinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Laaksonen kysyi puheenvuorossaan, miksi ammattiyhdistysliikkeen työntekijöiden tulisi luopua korkeasta nimelliskorotuksesta. Vastaan heti ed. Laaksoselle: oman taloudellisen etunsa nimissä.

Minusta muuten tuntuu siltä, herra puhemies, että kansandemokraattien ryhmä on jo ehtinyt kirjoittaa omat puheensa ennen kuin valiokunnan mietintö on tullut käsittelyyn, koska pääkritiikki näyttää kohdistuvan koko ajan niihin kohtiin, jotka on valiokuntakäsittelyssä joko muutettu tai kokonaan hylätty.

Kaiken kaikkiaan pidän näitä puheita eräänlaisena juridiikalla kverulointina. Todellisuudessa ei kysymys ole näiden pykälien juridisista heikkouksista. Todellisuudessa kysymys on siitä, että he vastustavat tulopoliittikkaa ja tulopoliittista ratkaisua. Ed. Laikeen kohdalta, joka aikaisemmin puhui, siinä on tietty johdonmukaisuus. Hän on aina vastustanut kaikkia tulopoliittisia ratkaisuja. Mutta ed. Laaksosen ryhmän kohdalta tämä on varsin kummallista, kun kansandemokraattiset ammattiyhdistysjohtajat kulkevat ympäri Suomea kertomassa ammattiyhdistysväelle, että tämä on solidaarisempi ratkaisu kuin pitkiin aikoihin. Erityisesti se on

matalapalkkaisia suosiva, ja erityisesti se on maan taloutta sillä tavalla tasapainottava, että siitä myös ammattiyhdistysliike ja työmies saa oman osansa.

Ed. Laaksonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Niinistö käytti puheenvuoron sovittelulautakunnan tehtävästä ja roolista. On tietysti totta, että tämän muutoksen jälkeen sanktiokysymys tulee miehenkiintoiseen valoon. Mikä tehtävä tällä sovittelulautakunnalla ylipääntensä on näitten muutosten osalta? Se ei täydellisesti kyllä avautunut asiantuntijoitteensa keskustelussa ja kuulemisessa, mitä seurannaisvaikutuksia siitä tulee, kun kaikki ammattiliitot joutuvat sovittelulautakunnalle jättämään työehtosopimuksensa ja sitten niitä käydään tulkitsemaan. Se on päivänselvä asia, että työnantajat tulevat tilannetta käyttämään hyväkseen pitkäaikaisissa sopimuksissa, että Kallion ns. yleisen linjan yli ei kovin helposti tulla pääsemään, tai sitten pitää tehdä joitakin sellaisia kassakaappisopimuksia, jotka niissä paperissa eivät näy.

Ed. Hämäläiselle toteaisin, että on tietysti totta, että kansandemokraattisilla ammattiyhdistysjohtajilla on oikeus käydä esittämässä näkemyksensä eri puolilla maata, mutta myös meillä on oikeus esittää näkemyksemme hallituksen lakiesityksestä ja esittää siitä omat tulkintamme, omat epäilykset, mihin se saattaa johtaa. Tässä suhteessa tietysti meillä kansandemokraateilla voi olla erilaisia painotuksia. Uskon, että ammattiyhdistysliikkeen jäsenistöllä on kovin erilaiset näkemykset kuin ammattiyhdistysliikkeen johtajilla, ja varmasti ne näkemykset törmäävät toisiinsa kentällä, kun johtajat yrittävät selittää, kuinka hyvä tämä tuporatkaisu nyt on ja miten on mitätöity kaikki jäsenten palkankorotus- ym. laadulliset tavoitteet.

Ed. Hämäläinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Laaksonen vastauspuheenvuorossaan esitti kysymyksen, joka ei ilmeisestikään ollut retorinen. Hän ihmetteli, mihin indeksiehtolautakuntaa nyt tarvitaan, jos sanktioita ei ole, ja kertoi, että asiantuntijakuulemisessa tämä ei selvinnyt. Kyllä se selvisi asiantuntijakuulemisessa. Me samaan aikaan kuulumme samat asiantuntijat ed. Laaksosen kanssa. Edelleenkin sen tehtävänä on tulkita se, ovatko indeksiehdot sopimuk-

sen mukaisia vai eivät, ja elleivät ne ole sopimuksen mukaisia, ne ovat mitättömiä, mutta sanktioista tässä ei ole kysymys.

Ed. Niinistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Korostaisin vielä sitä, että lakivaliokunnan lausunto soveltamislautakunnasta sekä sen ja työtuomioistuimen välisestä toimivallasta on varsin johdonmukainen. Tarkoitin myös siltä kannalta kuin on moitittu lakivaliokunnan lausuntoa siitä, että tuomiovalta olisi perustuslain vastaisesti siirtymässä jonnekin. Se ei pidä paikkaansa. Muistaakseni varsin paljon keskeisempiä tehtäviä on kuluttajansuojan puolella siirretty tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä erilaisille lautakunnille, joilla on huomattavasti voimakkaampi ote ratkaisuihin kuin soveltamislautakunnalla voi nyt käsiteltävän lakiesityksen perusteella olla.

Ed. Laine (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun vastakkain on juristi ja maalikko, en minä halua juridisilla seikoilla väitellä kansanedustaja Niinistön kanssa. Mutta kun luen hallituksen esitystä, esimerkiksi 5 §:n perusteluissa sanotaan: "Jos lautakunta toteaisi, että työ- ja virka- ja toimihetosopimukseen sisältyy 1 §:ssä tarkoitettu kielletty ehto tai muu sidonnaisuus, se voisi velvoittaa sopijapuolet saattamaan sopimuksen lain mukaiseksi asettamassaan määräajassa." Ei tällä lautakunnalla aiemmin tällaista tehtävää ollut.

Toiseksi: Sakko voitaisiin tarvittaessa tuomita, ja sakkoa koskevan asian laittaisi vireille nimenomaan soveltamislautakunta. Näillä perusteilla olen käsitykseni luonut.

Ed. Niinistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on varsin oleellinen väite kuitenkin, että tuomiovaltaa siirrettäisiin hallitusmuodon vastaisesti, ja sen vuoksi vielä vastaan.

Ehkä lautakunta voi velvoittaa hallituksen esityksen mukaisesti, mutta lautakunnalla ei ole käytettävissä mitään keinoja siihen, että sen asettama velvoite toteutuisi. Sen käsitys asiassa ei voisi pelkästään johtaa sanktioihin, vaan aivan selvästi olisi sitten varattu työtuomioistuimelle sellainen rooli, että se tutkii myös sen seikan, onko lautakunta ollut oikeassa vai väärässä.

Ed. Tennilä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Jos asia näin ongelmaton on, eihän koko laissa olisi mitään järkeä. Jos ei "tuomioistuimella" ole mitään päätösvaltaa, eihän tällä koko hommalla ole mitään järkeä. Tällä kuitenkin on selvä pyrkimys vaikuttaa ja painostaa ja pakottaa liitot sellaisiin sopimuksiin, jotka mahtuvat Kallion tupon puitteisiin. Sehän se idea on. Sen vuoksihan lautakunta perustettiin.

Ed. P. Lahtinen: Arvoisa puhemies! Tamperealaisessa alueradiossa oli tänä aamuna ohjelma, jossa kyseltiin, mitä joululahjoja ja kenelle haluaisit antaa. Tuolloin yksi soittaja toivoi voivansa antaa lahjan, jolla ministerit voitaisiin sijoittaa vuodeksi teolliseen työhön, jolloin tietäisivät, mistä puhuvat. (Min. Liikanen: Hyvää tekisi kansanedustajillekin!) Hän ilmeisesti oletti, etteivät hallitusherrat tiedä, mitä tekevät.

Mahdottomasta ollaan tämän hallituksen aikana tekemässä mahdollinen. Ammattiyhdistysliikkeen toimintavapautta ollaan sopimusosoikeudellisesti siirtämässä yhä enemmän valtiovallalle. Tämä menettely on jyrkässä ristiriidassa SAK:n periaateohjelman kanssa. Tuossa ohjelmassa todetaan, että ammattiyhdistysliike on vapaa valtiovallasta. Tällainen menettely viittaa voimakkaasti pakkosovintojärjestelmään siirtymiseen, ja tätä ovat nyt demaritkin ajamassa ja ministeri Liikanen, joka on siirtymässä muihin hommiin tämän tupon jälkeen. (Min. Liikanen: Ei ole siirtymässä!)

Sopimusosoikeuden kaventaminen uuden indeksilain pohjalta vaarantaa jo nyt voimassa olevien sopimusten sisältöä, ja vielä enemmän matalapalkkaisten liittojen oikeuksia pyrkiä yleistä linjaa parempiin ratkaisuihin estetään. Tämä todistaa oikeaksi sen linjan, josta ammattiyhdistysliikkeessä ovat kommunistit ja kansandemokraatit jäsenistöään varoittaneet. Demarit eivät matalapalkkaisten etua aja. He pyrkivät suurempituloisten etujen ajamiseen ja sillä turvaamaan kannatuksensa ammattiyhdistysliikkeessä. Ellei matalapalkka-alojen jälkeenjääneisyyttä saa tulatoratkaisuilla korjata, miten muuten ammattiyhdistysdemarit aikovat asian hoitaa?

Tässä tilanteessa olisi ensiarvoisen tärkeätä, että juuri nämä alat saisivat hyväkseen indeksiehton, joka takaisi heille hintojen ja

maksujen noustessa sen edun, jonka he ovat yleistä linjaa paremmilla tuloratkaisuilla saavuttaneet. Nyt esitetty indeksiehtolaki ei tätä menettelyä turvaa, ellei hallitus hyväksy sitä lakiehdotusta, joka kulkee ed. Laineen nimellä ja on vastalauseeseen SKDL:n edustajien toimesta saatettu. Tämä laki turvaisi kaikille palkansaajille indeksiehton hyväksikäytön hintojen korotuksia vastaan ja samalla reaalisien palkkojen nousun. Mielestäni hallituksen tulee antaa tukensa tulopoliittisille ratkaisuille eikä keppeä, kuten Holkerin hallitus nyt tekee.

Arvoisa puhemies! Kun hallitus on muuttanut indeksiehtolakeja siten, että eivät edes kaikki ne, jotka ovat hyväksyneet Kallion sovitteluratkaisun, voi saada indeksiehtoa hyväkseen, kuten esimerkiksi hallituksen esityksen 2 §:ssä todetaan "mahdollisia ansiokehitystakuuennakoita" koskevasti, kysyn, kun ministeri Liikanen on paikalla, miten tulkitaan sitä, onko metalli indeksiehton piirissä, kun sen työehtosopimukseen liittyy lauseke, jossa aika- ja urakkapalkkoja verrataan keskenään ja urakkapalkkoissa tapahtuneet liukumukset korvataan aikapalkkalaisille. Onko tämä sellainen menettely, joka poistaa indeksiehton käytön hallituksen esityksessä olevan lauseen mukaisesti?

Ammattiyhdistysliikkeen jäsenet olivat runsaslukuisesti lakoilla ja lähetystöinä mm. Tampereelta vaatimassa liitoltaan voimakkaampia toimia juuri näiden asioiden hoitamiseksi eivätkä olleet antamassa tukeaan Holkerin — Liikasen hallituksen talouspolitiikalle. Vaatimus näiden ehtojen hyväksymisestä olisi selkeästi tätä linjaa tukemassa.

Eduskunnassa on käyty ja tullaan vielä jatkossakin käymään voimakasta keskustelua valtiosääntöuudistuksessa siitä, kenelle valta kuuluu. Toisaalta ollaan vaatimassa lisää valtaa eduskunnalle, mutta hallitus lisää omaa valtaansa jatkuvasti. Mielestäni tämä on jyrkässä ristiriidassa parlamentarismien kanssa.

Arvoisa puhemies! Tämän asian osalta olen vakaasti sitä mieltä, että eduskunnan tulee ed. Laineen lakiehdotus hyväksyä SKDL:n vastalauseeseen sisältyvänä. Muussa tapauksessa hallitus saa liian suuren vallan työmarkkinaneuvottelujen osapuolena. Tämä laki takaa kaikille palkansaajille oikeuden indeksiehtoon.

Valtiovarainministeri Liikanen: Herra puhemies! Mitä tulee yksittäisten liittojen sopimuksiin, en tietenkään voi ottaa niihin kantaa, koska en yksittäisiä tunne, mutta korostan, että laissa todetaan, että sellaiset säädökset, jotka merkitsevät indeksiehton ottamista tai sellaisen säännöksen ottamista, jolla pyritään indeksiehto kiertämään, ovat kiellettyjä.

Edustajan puheenvuoro oli muuten siinä hieman hämmästyttävä, että jos kuvitellaan, että kaikkiin sopimuksiin riippumatta niiden tasosta sijoitetaan indeksiehto, se vie tämän maan sellaiseen inflaatiokierteeseen, joka tuo joukkotyöttömyyden tänne, mutta se ei ole sillä tavoin kiinnostava asia valitettavasti tämän päivän Suomessa kuin pitäisi. Pelkään, että se tulee kiinnostamaan tulevaisuudessa sen vuoksi, että työttömyys kasvaa.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. P. Lahtinen puheenvuorossaan käytti haulikkoa, josta lähtee satoja hauleja. Osa niistä osuu, aika moni meni ohitse. Kun kuuntelin puheenvuoron tarkasti, minua ainakin loukkasi se, että ed. P. Lahtinen siinä hyvin yliolkaisesti arvosteli niitä sosialidemokraattisjohtoisia ammattiliittoja, jotka juuri hyvin pitkäjänteisellä työehto- ja palkkapolitiikallaan ovat parantaneet matalapalkkaliittojen asemaa. Jos esimerkkejä tarvitaan, lähinnä tulee esimerkiksi mieleen sellainen kuin Hotelli- ja Ravintola-henkilökunnan Liitto, joka hyvin määrätietoisella kymmenen vuotta kestäneellä politiikallaan on nostanut työntekijöidensä palkkatasoa hyvin merkittävästi.

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Lain käsittelyn menettelytavoista tekee myös minun mieleni sanoa muutama sana nimenomaan niiltä osin, että tähän todella tuotiin tänne tiistai-iltana, jaettiin pöydille kesken istunnon, lähetettiin valiokuntaan siten, että istunto keskeytettiin, siellä kovalla kiireellä pantiin asia eteenpäin sitten valiokuntaan. Tuossa yhteydessä, kun valtiovarainvaliokunnassa asiaa ensimmäisen kerran käsiteltiin, todella olin esittämässä sitä, että tästä esityksestä pyydetäisiin perustuslakivaliokunnalta lausunto, mutta valtiovarainvaliokunta sai selvityksen siitä, että eduskun-

nan sihteeristön kanssa asiaa on tarkkaan selvitelty ja tällaista lausuntoa ei ole aiheellista pyytää. Niinpä valiokunnan puheenjohtaja ei edes äänestyttänyt asiaa, vaan nuijan kopauksella asia pantiin sitten valtiovarainvaliokunnan verojaoston käsittelyyn siinä yhteydessä.

Kun on kaiken kaikkiaan kysymys niin tärkeästä laista, jonka tiimoilta itse asiassa oppositioryhmät pystyisivät halutessaan kääntämään koko tulopoliittisen ratkaisun, olisi voinut kuvitella, että hallitus olisi nähnyt vähän vaivaa ainakin informoidakseen ja sanoisinko, opastaakseen ja tehdäkseen tunnetuksi tätä lakia ja sen kaikkinaisia pykäläiä, erityisesti vähintäänkin kriittisiä pykäläiä, koska sen laatuiseksi ymmärsin myös talon sihteeristön eräät tämän lain pykälät alun alkaenkin tulkinneen. No, nyt oli vain ja kävi vain sillä tavalla, että äsken kuvatulla vauhdilla kovasti tämä asia täällä läpi ajettiin.

En marise pelkästään oppositioryhmän edustajana vaan kiinnitän ihan yleisemmin näin tärkeän lain eduskuntakäsittelyyn huomiota ihan periaatteellisessa mielessä. On todella tärkeästä asiasta kysymys, vaikka laissa ei ole pykäläiä paljon. Kysymys on tärkeästä laista, ja siitäkin syystä tällaista menettelyä vähän pitemmällä valmistautumisajalla, rauhallisemmalla ja seikkaperäisemmällä käsittelyllä olisi ehkä saatu vielä parempaa aikaan kuin nyt ollaan konsanaan saamassa.

Mitä tulee tähän lakiin ja tulopoliittiseen ratkaisuun yleensä ja tupon mahdollisuuksiin Suomen talouden kuntoon saattamisessa, niin on tässäkin yhteydessä syytä alleviivata sitä, että vaikka, niin kuin toivon, tulopoliittinen kokonaisratkaisu saataisiin aikaiseksi, niin sittenkään eivät nämä toimet, tupo ja muut hallituksen tähän asti säätämät ja säädättämät talouspoliittiset toimet, todellakaan riitä laittamaan Suomen taloutta kuntoon. Suomen talous on, niin kuin SKDL:n suunnasta käytetyissä puheenvuoroissa on todettu, monesta kohdasta konkurssikierteessä. Kierteen oikaiseminen on asia, johon hallituksen pitäisi rohjeta käydä käsiksi. Muutoin se lasku, mikä kierteen jatkumisesta seuraa, käy niin raskaaksi maksettavaksi, että Suomen kansantalous itkee sitä laskua vielä monta vuotta. Sen laskun maksaminen ei tule olemaan vain yhden tai kahden

vuoden asia, vaan se tulee olemaan todella monen vuoden mittainen asia.

Tästä aihepiiristä toki on jo verolakien käsittelyn yhteydessä puhuttu paljon, puhutaan paljon myöskin budjetin palautekeskustelun yhteydessä. En siihen tästä syystä tässä yhteydessä juuri pitemmältä kajoa muuten kuin siltä pieneltä osalta, että kun ministeri Liikanen tuon tuosta alleviivaa sitä, kuinka hyvä on Suomen työllisyystilanne tällä hetkellä, niin haluan nyt yhden kerran ainakin puuttua siihen ja todeta, että ei se nyt hirveän suuri ihme ole, jos työllisyystilanne on tässä jamassa, mitä tällä hetkellä on. Kun sitä kehuu, olisi aivan välttämätöntä mielestäni kyllä ministerin kertoa vastuullisesti, mikä on ollut se hinta, että työllisyys on saatu painettua tällaisiin lukemiin.

Hintahan on se, että Suomen kansantalous vuositasolla nettovelkaantuu ulos 20 miljardia markkaa. Suomalaisten pyörien pyörimiseksi vedetään ja imetään kansantalouteemme 20 miljardia markkaa ekstraa rahaa. Toki sillä määrällä miljardeja kyetään työllistämään iso lauma suomalaisia, ja toki tämä seikka on myötävaikuttamassa siihen, että työllisyysluvut ovat sellaisia kuin ovat. Mutta se hinta, millä tällaiseen työllisyystilanteeseen on päästy ja päästään, pitää maksaa joskus takaisin. Ja se kierre, jonka seurauksena nämä rahat saadaan Suomen pyörien pyörittämiseksi, on pakosta katkaistava, koska muutoin siitä kaivosta, mikä sillä kierteellä kierretään, tulee kohta niin syvä, että sitä todella ei kohta kestä mikään. Toivoisi jatkossa, että kun ministeri tätä Suomen talouden nykytilan, niin kuin hän sanoo myönteistä, seikkaa esittelee, hän aina kertoisi sen hinnan, mikä siihen liittyy.

Herra puhemies! Keskustan eduskuntaryhmä on eri yhteyksissä talouspolitiikasta puhuessaan ja siihen kantaa ottaessaan korostanut, että pidämme tärkeänä tulopoliittisen kokonaisratkaisun aikaansaamista. Me emme tietysti ryhmänä emmekä puolueena emmekä edes yksittäisinä kansanedustajina ole mitään osapuolia tässä asiassa. Mutta yksittäisinä kansanedustajina toki meitä tulopoliittisen ratkaisun tähänastisissa kaavailuissa kieltämättä jonkin verran vaivaa ja huolettaa se, että nimenomaan matalapalkka-aloista ja tietyistä naisvaltaisista aloista ei ole kyetty tässä sopimuksessa huolehti-

maan ja niitä hoitamaan sillä tavalla, mikä toiveemme olisi ollut. Toki edelleen toivomme, että kun neuvottelut ovat kesken, niin näiltä osin jotain tarkistuksia kyettäisiin aikaansaamaan. Tiedän kyllä, että omat vaikeutensa varmasti niihin liittyy.

Kun sanoin, että olemme olleet hyväksymässä sen periaatteen, että tulopoliittinen ratkaisu saataisiin kokoon, ymmärtäneet sen tärkeyden, emme ole kuitenkaan kaikkia tähän kokonaisuuteen liittyviä osasia olleet valmiita hyväksymään. Me emme ole olleet hyväksymässä niitä keppejä, joita hallitus on esittänyt: sitä että ennakonpidätyksiin tulee 1, 2 ja 2,5 prosentin kiristysuhka; sitä että työnantajan sosiaaliturvamaksua nostetaan yhdellä prosenttiyksiköllä uhkanomaisesti; sitä että vakuutetun kansaneläkemaksua nostetaan jne. Näitä keppejä emme ole olleet hyväksymässä. Tosin vasta huomenna eräät näistä laeista kolmannessa käsittelyssä hyväksytään. Emme niitä hyväksy, mutta emme myöskään sillä toimenpiteellä kaada tulopoliittista kokonaisratkaisua.

Mitä tulee indeksiehtolain hyväksymiseen, niin kuin äsken sanoin, menettelytavan lisäksi me jonkin verran kyllä kriittisellä silmällä olemme katselleet myös tätä lakia aika monelta kohdalta. Täällä on jo aiemmin todettu, että alkuperäisestä esityksestä on muutama pykälä muuttunut, nimenomaan 7 ja 2 §, ja kirpein kritiikkimme toki liittyikin juuri näihin kohtiin.

Valiokuntakäsittelyn aikana nämä pykälät ovat saaneet uuden muodon ja sisällön. Tästä syystä olemme olleet valmiita näiden muutosten jälkeen hyväksymään tämän hallituksen indeksiehtolain. Emme nyt tee sitä mitenkään riemumielin, koska ymmärrämme kyllä sen, että vissinlainen kiristysote myös tähän lakiin liittyy ja sisältyy. Se kiistatta on tämän lain ikävä puoli. Näiltä osin tietyllä tavalla ymmärrän sitä huolta ja sitä kritiikkiä, mitä SKDL:n ja devan suunnasta on hallituksen esitystä kohtaan esitetty. Tupokokonaisuus kuitenkin on mielestäni niin tärkeä, että siitä syystä, vaikka pientä hampaitten kiristystä joutuukin osoittamaan, me olemme valmiit tämän lain hyväksymään.

Ed. Sasi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan ed. Pekkariselle todeta, että meillä on kansantaloudessa tiettyjä seikkoja, jotka ovat siinä suhteessa ongelmallisia,

että ne ovat toistensa peilikuvia. Tosiasia on se, että jos meillä on työvoimapulaa, niin kuin tällä hetkellä, siitä helposti seuraa inflaatiota. Jos meillä on työttömyyttä paljon, se toki hillitsee inflaatiota. Eli yksi tekijä vetää toista tekijää toiseen suuntaan.

Tässä ratkaisussa pyritään nimenomaan juuri siihen, että voitaisiin turvata korkea työllisyyden taso ja alhainen inflaatio siten, että palkkaratkaisut olisivat sellaisella tasolla, että ne antaisivat mahdollisimman korkean reaalisien ansiotason nousun, mutta eivät välttämättä kaikkein korkeinta mahdollista markkamääräistä inflatoitunutta nousua.

Mitkä ovat ongelmaryhmät tämän Kallion sopimuksen mukaisesti? Ratkaisu on voimakkaasti pennipainotteinen, mutta siinä on myös suhteellinen elementti, niin että loppujen lopuksi suurin ongelmaryhmä ehkä löytyy alempikeskituloisista, niistä ihmisistä, jotka ovat 6 000 markan kuukausitulojen paikkeilla, eivät kaikkein pienituloisimmista.

Ed. Pekkarinen myös arvosteli tämän lakiehdotuksen valmistelua. On aivan totta, että ehdotus on hyvin kiireisesti valmisteltu. Ottaen huomioon, että siinä tehdään periaatteellisiakin muutoksia indeksikieltöjärjestelmään valmistelu olisi voinut olla huolellisempaa. Haluan kuitenkin todeta sen, mikä hallituksen esityksen perusteluissakin todetaan ja on konkreettisesti tullut esille asian käsittelyssä, että tarkoituksena on asettaa toimikunta, jonka tehtävänä on selvittää indeksikieltolain jatkamista siinä muodossa kuin se nyt on esitetty, että tarkastus ja valvonta olisi mahdollisimman tehokasta. Toivon, että siinä yhteydessä voidaan myös selvittää, kun meillä on eräissä laeissa tiettyjä indeksisidonnaisuuksia, kuten metsä- ja uittotyössä suoritettavasta palkkauksesta annetussa laissa, nämäkin sidonnaisuudet.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Periaatteista, mitkä hallitus omalta osaltaan on kiinnittänyt tulopoliittiseen kokonaisratkaisuun, ihan kernaasti voi olla samaa mieltä. Me tuemme sen suuntaisia pyrkimyksiä keskustassa ilman muuta periaatetasolla. Kuten äsken sanoin, emme ole olleet tyytyväisiä tiettyjen matalapalkka-alojen ja naisvaltaisten alojen, jotka juuri ovat niitä, mitä ed. Sasi puheenvuorossaan esille

toi, alle 6 000 markan ansioita, 4 500—6 000 markan tulonsaajaryhmiä, tulokehitykseen.

Näille valitettavasti tupo ei anna sitä, mikä suotavaa olisi ollut. Tästä huolimatta kokonaisuus, niin kuin kerroin, on siinä määrin arvokas ja tärkeä, että me olemme valmiita osana tätä ratkaisua indeksiehtolain hyväksymään. Se ei tarkoita sitä, että me olisimme unohtamassa matalapalkkaiset. Toki toivomme, että järjestelyt, joilla heidän kohtaansa voidaan hoitaa tavalla taikka toisella, voisivat löytyä.

Ed. P. Leppänen: Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarinen otti esille puheenvuorossaan sen, mitä itsekkin olen miettinyt. Eihän keskitetyllä tulopoliittisella ratkaisulla talouspoliittisia ongelmia pystytä hoitamaan. Se on ehkä pieni osa sitä ongelmapakettia, mutta kaikki muu jää jäljelle, ja syypäähän löytyy yksinomaan maan hallituksesta. Olen aina itse ollut keskitettyjen ratkaisujen kannattaja. Nytkin SAK:n kansandemokraattinen ryhmä on ilmoittanut tukevansa määrätyillä edellytyksillä, kun se sisältää muitakin kuin markkoja tai pennejä.

Niitä keppejä, mitä nyt hallitus on käyttänyt saadakseen läpi tämän ratkaisun, ei voi koskaan hyväksyä. Ei voi puhua enää vapaasta ammattiyhdistysliikkeestä silloin, kun esitetään hallituksen toimesta: ottakaa tai jättäkää. Ja jos ette ota, niin silloin syntyy sanktioita. Ei voi silloin ajatella, että tämä on vapaa ammattiyhdistysliike, vaan se painostetaan tähän muottiin. Jokin aika sitten pääministeri Holkeri totesi, että heidän on pakko, tämä on hallituskysymys. Nythän tällä tuetaan, kun ay-liike puristetaan tähän muottiin, hallituksen virheellistä talouspolitiikkaa.

Miksi hallitus ei esitä sanktioita pankeille, vakuutuslaitoksille ja rakennusfirmoille, niille, jotka aiheuttavat tässä maassa näitä ongelmia. Asunto-ongelmia ovat synnyttäneet vakuutuslaitokset ja suuret rakennusfirmat. Niille pitäisi aiheuttaa sanktiot, kun ne puristavat pienituloisilta osakkeen ostajilta ja asuntojen ostajilta muutaman tuhat markkaa välistä pois neliötä kohti. Näille pitää sanktioita luoda eikä ihmisille, jotka tätä ongelmaa eivät ole synnyttäneet.

Ed. Sasi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. P. Leppäselä haluan todeta,

että jos hän katsoo, että mm. vakuutusyhtiöiden ja pankkien palvelukset ovat liian kalliita tai rakennusala perii ylihintaa, tässä tapauksessa tehokkain keino on kaiketi kilpailun tehostaminen. Silloin eräänä keskeisenä elementtinä tulee kysymys siitä, pitääkö meidän sallia mm. pääomien vapaa liikkuvuus, jolla voidaan pankkikilpailua ja vakuutuskilpailua lisätä. Pitääkö meidän sallia rakennusteollisuudessa se, että tänne voidaan ottaa ulkomaista työvoimaa ja tuoda myös ulkomaisia rakennustarvikkeita? Näillä keinoilla varmasti voidaan, kilpailua tehostamalla, saavuttaa tuloksia, että kustannushityskin pysyy kaikilta osin kurissa.

Ed. P. Leppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmasti ed. Sasi tietää, että pankit ovat voineet hyvin viime vuosina. Ne voivat omasta osuudestaan luovuttaa yhteiskunnan hyväksi, kansalaisten hyväksi, jos halutaan. Jos eduskunnassa hallitus antaa sellaisen esityksen, että näitä leikataan yhteiskunnan hyväksi, onko se asuntopolitiikan tai muuta kautta, niin me varmasti SKDL:n edustajina tulemme tukemaan sitä esitystä. Se saa täällä enemmistön. Mutta tällaista esitystä ei ole annettu.

Ed. Jokinen: Herra puhemies! Hallituksen ylimielisyys ja itsevarmuus on ollut suorastaan sopimatonta. Se on tullut esiin juuri tämän asian kohdalla aivan konkreettisenä. Ei näin tärkeissä asioissa pitäisi leikkiä näin korkealla tasolla.

Laki indeksiehdon käytöstä on tekstisisällöltään sitä laatua, jota on syytä arvostella myös tekstinä. Olkoon minkälainen asia tahansa kysymyksessä, kyllä sen pitää olla selkeää suomen kieltä. Kun se täytyy kaiken lisäksi vielä painaa toisella kotimaisella kielellä, niin haluan tietää, miten se onnistuu. Kansanedustajilla on myös oikeus ja velvollisuuskin vaatia lakiehdotuksilta ja -muutoksilta selkeää kieltä. Ehkä lakivaliokuntakin olisi paneutunut perusteellisemmin siltä pyydettyyn lausuntoon, jos lakiehdotus olisi ollut selvällä kielellä laadittu. Ehkä se olisi auttanut valiokunnan jäseniä, hallituksen tukijoitakin miettimään vähän perusteellisemmin. Nyt ei edes ollut aikaa eikä tilaisuutta paneutua koko tähän asiaan. Kuitenkin etukäteen näytti olevan varmuus siitä, mitä täytyy ja mitä pitää tehdä, ja näin menetellen

tehtiin se, mikä tehtiin. Tämä ei ollut suinkaan kunniaaksi valiokunnalle, eikä tälle eduskunnallekaan ole mitenkään hyödyksi, että joudutaan tämän laatuisten asioiden kanssa tekemisiin.

Pitäisi vaatia enemmän. Olisi todella hyvä tässäkin ottaa sama linja, mikä oli Lapin korkeakoulun asiaa käsiteltäessä. Siinä paneuduttiin perusteellisesti asiaan, ja silloin oli todella sentään vähän pienemmästä asiasta kysymys, ei sellaisista miljoonista, jotka pyörivät tässä, eikä asia koskenut niin suurta ihmismäärää kuin käsittelyssä oleva lakimuutos.

Lienee myös toisaalta tarkoituksenmukaista tehdä sekava teksti, jotta sitä sitten voidaan tarpeen tullen tulkita aina sen mukaan, miten tilanne milloinkin vaatii. Sitten haetaan avuksi oppineet laintulkitsijat ja -tuntijat ja he keskenään miettivät ja tulkitsevat sen mukaan, mikä tarve milloinkin on. Tällaista lainsäädäntöä ja lainkäyttöä ei voi olla tai ei sen pitäisi olla eikä se saisi olla. Mitään järkeähän ei tällaisessa käytännössä ole, mutta ei se valitettavasti ole myöskään mitään uutta.

Jo viime vuosikymmenen alussa nykyinen eduskunnan oikeusasiamies, jota kunnioitan todella erinomaisena laintuntijana, totesi valiokunnassa ja myös täällä eduskunnan suuressa salissa eri keskusteluissa, että olisi tarpeen korjata suomalaisen lain tekstiä, joka on peräisin 1700-luvulta tai 1800-luvulta ja joka sellaisenaan ei lainkaan sovi tähän päivään, mutta on kuitenkin aivan suoraan sieltä edelleen voimassa oleva. Kun hän jo silloin näki tämän tarpeelliseksi, niin on kyllä hidasta tämä uudistus tässä talossa. Muualla Euroopassa mennään jo perestroikan perässä, uusitaan vähän suurempiakin asioita, mutta me näpertelemme täällä 1700-luvun laintekstin kanssa edelleen. Kyllä meillä on aihetta hiukan itsekritiikkiä harrastaa. Nimenomaan juuri tässähän se nyt sopii. Tämä on sellainen asia, jonka mielestäni pitäisi

herättää miettimään vähän, mitä me täällä talossa oikein teemme. Mitä virkaa meillä on, ellemme pysty tämän laatusinkaan asioihin puuttumaan emmekä korjaamaan niitä? Nyt eduskunnalla on puitavana kerrankin oikea malliesimerkki omituisesta sanasotkusta. Tällaiselle työlle ei voi kyllä paljon arvoa antaa. Itseäkin hävettää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

3) Ehdotukset laiksi yksityisestä terveydenhuollosta ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 46

Talousvaliokunnan mietintö n:o 15

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 15.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 21.35.

Täysistunto lopetetaan kello 21.12.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola